

KOMISIJA EVROPSKIH SKUPNOSTI

Bruselj, 13.12.2005
COM(2005) 658 konč.

SPOROČILO KOMISIJE SVETU IN EVROPSKEMU PARLAMENTU

o pregledu strategije trajnostnega razvoja

Izhodišča za ukrepanje

SPOROČILO KOMISIJE SVETU IN EVROPSKEMU PARLAMENTU

o pregledu strategije trajnostnega razvoja

Izhodišča za ukrepanje

(Besedilo velja za EGP)

KAZALO

1.	Okvir ukrepov	4
2.	spmembe: osredotočanje na ključna vprašanja	6
2.1.	Podnebne spremembe in čista energija	6
2.2.	Javno zdravje.....	8
2.3.	Socialna izključenost, demografija in migracije	8
2.4.	Upravljanje naravnih virov	9
2.5.	Trajnosten prevoz.....	11
2.6.	Svetovni izzivi glede revščine in razvoja.....	11
3.	Doseganje rezultatov	12
3.1.	Učinkovitejše nadaljnje spremljanje	12
3.2.	Boljše oblikovanje politik	14
4.	Sklepi.....	16
PRILOGA 1 DEKLARACIJA O VODILNIH NAČELIH TRAJNOSTNEGA RAZVOJA SVET EVROPSKE UNIJE Sklepi predsedstva DOC 10255/05 EVROPSKI SVET V BRUSLJU 16 in 17. JUNIJA 2005		17

PRILOGA 2 SPLOŠNI IN POSAMIČNI CILJI, POLITIKE IN UKREPI – NAPREDEK STRATEGIJE TRAJNOSTNEGA RAZVOJA (SDS)		20
1.	OBRAVNAVANJE PODNEBNIH SPREMEMB	21
2.	SPODBUJANJE DOBREGA ZDRAVJA – JAVNO ZDRAVJE	22
3.	BOJ PROTI SOCIALNI IZKLJUČENOSTI IN OBRAVNAVANJE DEMOGRAFSKIH SPREMEMB	23
4.	BOLJŠE UPRAVLJANJE Z NARAVNIMI VIRI	25
5.	RAZVOJ TRAJNOSTNEGA TRANSPORTA	27

6.	ODPRAVLJANJE SVETOVNE REVŠČINE IN SPODBUJANJE RAZVOJA	29
----	---	----

PRILOGA 3	PREGLED STRATEGIJE TRAJNOSTNEGA RAZVOJA EU ZA LETO 2005: ZAČETNE OCENE IN PRIHODNJE USMERITVE <i>SPOROČILO KOMISIJE SVETU IN EVROPSKEMU PARLAMENTU {COM(2005) 37}</i>	33
-----------	--	----

Pregled strategije trajnostnega razvoja EU

Evropejci cenijo *kakovost življenja*. Želijo si blaginje, čistega okolja, dobrega zdravja, socialne varnosti in pravičnosti. Tega si želijo le zase, ampak tudi za svoje otroke in vnuke. V tem hitro spreminjajočem se svetu – svetu, v katerem lahko hitrost spremembe resno ogrozi zmožnost gospodarstva, družbene strukture in narave, da se tem spremembam prilagodijo – se mora Evropa posodobiti in obdržati na čelu spremembe. Izziv je v ohranitvi zagona, ki hkrati spodbuja gospodarsko rast, socialno dobrobit ter varstvo okolja.

Evropski svet je prepoznal ta izziv in nujno potrebne spremembe v Göteborgu leta 2001 s sprejetjem strategije trajnostnega razvoja; leta 2002 pa je Evropski svet v Barceloni tej strategiji dodal še zunanjo razsežnost. Načela in cilje trajnostnega razvoja – gospodarska blaginja, socialna pravičnost, varstvo okolja in mednarodne odgovornosti – je Evropski svet potrdil junija 2005, ko je sprejel vodilna načela za trajnostni razvoj; v razpravi evropskih predsednikov držav in vlad v Hampton Courtu oktobra 2005 so imela ta načela osrednjo vlogo.

Evropa je spodbudno začela z uporabo teh načel trajnostnega razvoja. Pomembne pobude so bile sprejete v prenovljenem lizbonskem procesu, na socialnem področju in iskanju boljšega varstva okolja. Toda hitre spremembe v današnjem svetu zahtevajo pospešitev prizadevanj za ohranitev Evrope na trajnostni poti. To je možno z okrepljenim zavzemanjem za gospodarske rasti in nova delovna mesta, skupaj z odločnostjo za ohranitev in zaščito evropske družbene in naravne dediščine, izkoriščanjem znanja, spodbujanjem inovacij, integriranim pristopom pri sprejemanju politik in z nudenjem finančnih sredstev.

Vlade bodo vedno pomemben del rešitve, saj določajo okvir, znotraj katerega se državljani in podjetja odločajo. Toda trajnostni razvoj je več kot samo to, kar lahko storijo vlade. Vse zainteresirane strani, podjetja in zlasti državljani morajo dobiti več moči in spodbud pri odkrivanju novih in inovativnih načinov, da bodo lahko kos izzivom in da bodo izkoristili priložnosti. Evropa se ne more sama soočati s temi izzivi in je zato pokazala odločnost, da o globalnih vprašanjih sodeluje z mednarodnimi partnerji v mednarodnem okviru.

1. OKVIR UKREPOV

Trajnostni razvoj je dolgoročen prednostni cilj Evropske unije, določen v Pogodbi. Evropski svet je leta 2001 določil strategijo približevanja temu cilju. Od takrat se je ambicioznost teh ciljev pretvorila v politične pobude, ki kažejo dobre rezultate.

Okvir ukrepov je vzpostavljen. Po gospodarski strani je prenovljena lizbonska strategija gonilo za gospodarsko rast in nova delovna mesta. S tem se bo EU lahko prilagodila izzivom svetovne konkurence in starajočemu se prebivalstvu. Močnejše evropsko gospodarstvo je pomemben del trajnostnega razvoja, pomagalo bo pri ustvarjanju sredstev za naložbe, na primer v čistejšo okolje, v boljšo izobrazbo in zdravstveno oskrbo ter v socialno varnost. Seveda pa sta večja trajnostna raba naravnih virov in povečana socialna pravičnost nujni za naš gospodarski uspeh.

Ker EU prepozna to povezanost, jih vzajemno izkorišča za krepitev prvin gospodarske, socialne in okoljske politike. Komisija trenutno izvaja presojo vpliva vseh političnih predlogov, s čimer bo ocenila njihov prispevek k trajnostnemu razvoju. Zavezanost k

integriranemu sklepanju politik odraža reforma kmetijske in ribiške politike, okrepitev politike razvoja podeželja ter posodobitev kohezijske politike. EU je pripravila okvir delovanja boja proti podnebnim spremembam, vključno z visoko zastavljenim sistemom trgovanja emisijami CO₂ tako, da bi spodbudila industrijske obrate, da zmanjšajo emisije z nizkimi stroški.

Sprejete so bile številne medsektorske in tematske strategije ter načrti ukrepov¹, ki pogosto spremljajo določene cilje in mejnike. Te vključujejo skupna prizadevanja za veliko področij, na primer, za izboljšanje varnosti in javnega zdravja, povečanje socialne vključenosti, krepitev kohezije in ustavitve izgubljanja biotske raznovrstnosti ter izboljšanje kakovosti zemlje, vode in zraka. Države članice, lokalne in regionalne vlade so ukrepale na številnih področjih na primer, v boju proti socialni izključenosti, pri pripravi na vpliv starajoče se družbe, pri zmanjševanju emisij toplogrednih plinov in izboljšanju kakovosti lokalnega javnega prevoza².

Ta pregled upošteva te dosežke in določa nadaljnje konkretne ukrepe za prihodnja leta. To je vrhunec postopka pregleda, ki se je začel na začetku leta 2005 in ima tri zelo povezane prvine, ki skupaj tvorijo paket:

- sporočilo Komisije, sprejeto februarja 2005, ki je zabeležilo napredek in predlagalo prve usmeritve,
- vodilna načela, ki jih Evropski svet sprejel junija 2005,
- to sporočilo, ki se osredotoča na izvajanje in ukrepanje.

V razvijanju tega paketa, se je Komisija posvetovala in prisluhnila Svetu, Parlamentu, državam članicam, NVO, državljanom ter zainteresiranim stranem³. Rezultati tega dialoga so, da potrebuje pregledana strategija močnejše osredotočanje, jasnejšo razdelitev pristojnosti, širšo odgovornost, večjo podporo, močnejšo vključevanje mednarodnih razsežnosti ter učinkovitejše izvajanje in spremljanje.

Cilj tega pregleda **ni zamenjava, temveč nadaljnji razvoj** strategije trajnostnega razvoja. Za dosego trajnostnih ciljev je treba izkoristiti povezavo pobud evropskih politik in ovrednotiti kompromise. Ta pregled:

- določa ključna vprašanja, ki bodo v naslednjih letih potrebovala močnejšo spodbudo
- predlaga, da se zunanja razsežnost trajnostnega razvoja (npr. globalna raba naravnih virov in mednarodni pomisleki glede razvoja) vključi v oblikovanje notranje politike ter da se vpliv izbire evropske politike o globalnem trajnostnem razvoju ocenjuje enotneje
- predstavi načine, kako izmeriti napredek in redno pregledovati prednostne naloge z namenom večje usklajenosti med državami članicami in strategijami EU

¹ Pregled različnih strategij in akcijskih načrtov, ki podpirajo trajnostni razvoj, je na voljo v Prilogi II.

² Ključni primeri doseženega napredka so bili določeni v Sporočilu Komisije februarja 2005 COM (2005) 37. Glej tudi objavo Eurostata o pokazateljih trajnostnega razvoja, december 2005.

³ Sporočilo Komisije iz februarja 2005 COM (2005) 37. Komisija je med posvetovanji prejela več kot 1100 prispevkov.

- priporoča stalen dialog z ljudmi in organizacijami (poslovneži, lokalnimi in regionalnimi organi, NVO, univerzami in organizacijami državljanov), ki se zavzemajo za spremembe.

2. SPREMEMBE: OSREDOTOČANJE NA KLJUČNA VPRAŠANJA

Ta pregled poudarja številna ključna vprašanja, ki potrebujejo prizadevanja na najvišji politični ravni, da se vključi javnost, pospešijo postopki odločanja in ukrepanja na vseh ravneh ter spodbudi „skupno“ razmišljanje in pospeši sprejemanje novih in boljših idej. Poročilo prepoznava potrebo rednega pregleda napredka in predstavi predloge, kako naj se ta pregled izvede.

Pri določenih vprašanjih je treba upoštevati medsektorske dejavnike. Ker so gibanja medsebojno povezana, je treba nadaljevati s pregledom sektorskih politik v celoti, v integriranem okviru. Boj proti *podnebnim spremembam*, na primer, ima več vidikov, ključno vlogo pri zmanjševanju emisij toplogrednih plinov pa ima energetska in prometna politika. Podnebne spremembe imajo družbene razsežnosti, saj resne naravne nesreče, kot so poplave in suša, pogosto nesorazmerno prizadenejo najšibkejše regije in dele prebivalstva. Evropa že zdaj izkorišča pozitivne povezave med področji različnih politik. Pri ukrepih za trajnostno rabo energije se upoštevajo potrebe po večji varnosti energetske oskrbe, zmanjšanju podnebnih sprememb, lokalnega onesnaževanja zraka, revščine ter po zagotavljanju varnosti, skupaj s spodbujanjem razvoja podeželja in lokalnega razvoja. Vsekakor moremo sklepati kompromise. Zaradi prilagajanja imajo nekatere politike velike stroške in najti moramo načine, kako glede na dane možnosti skleniti najugodnejše kompromise.

Učinkoviti odgovori terjajo mednarodno sodelovanje in solidarnost. EU je zavezana zmanjševanju revščine v državah v razvoju, zato tesno sodeluje z Združenimi narodi pri uresničevanju razvojnih ciljev novega tisočletja. EU je poleg boja proti podnebnim spremembam vključena v različna večstranska prizadevanja, na primer v sodelovanje z drugimi pri izpolnitvi obveznosti v zvezi z biotsko raznovrstnostjo, staleži rib, energijo ter vodo, kot je bilo dogovorjeno na svetovnem vrhu o trajnostnem razvoju. EU bo uporabila svoj vpliv za združitev narodov na poti ambicioznega načrta trajnostnega razvoja. Uporabila bo tudi lastne instrumente, kot sta trgovina in sporazumi o sodelovanju, ki pripomorejo k spremembam in bodo zunanjo razsežnost vključili v oblikovanje notranje politike.

EU in države članice morajo nadaljevati z vlaganjem v raziskave in tehnologijo, da bi našle nove načine proizvodnje in potrošnje, ki bodo stroškovno in glede naravnih virov učinkovitejši. Z uporabo novih tehnologij – informacijskih in komunikacijskih orodij, alternativnih virov rabe energije, izdelkov in procesov, ki imajo majhen vpliv na okolje, ter novih goriv in prevoznih tehnologij – ima Evropa priložnost za učinkovit način spodbujanja rasti, skupaj s trajnostnim razvojem.

Izobraževanje igra pomembno vlogo pri olajševanju sprememb, ki so del trajnostnega razvoja, saj zagotavlja, da so se ljudje sposobni prilagoditi globalnim spremembam in da se znanje širi, zainteresirane strani pa se vključijo v spremembe.

2.1. Podnebne spremembe in čista energija

Podnebje se spreminja. Sprememb ne moremo preprečiti, lahko jih pa omejimo na sprejemljive ravni in občutno zmanjšamo negativne učinke. To je globalen problem, ki zahteva globalne rešitve. Več truda je potrebna za zmanjšanje emisij toplogrednih plinov,

ne samo v EU, temveč tudi v drugih državah in nastajajočih gospodarstvih. Prva tako je pomembno, da se EU prilagodi podnebnim spremembam in pomaga zlasti državam v razvoju, da storijo podobno.

Nujne spremembe bodo vplivale na nekatere skupine, sektorje ali države bolj kot na druge. Pomembno je, da razvijemo mehanizme za pomoč tistim, ki so bolj ogroženi, in spodbudimo vse mednarodne partnerje pri izvajanju dejavnih politik za podnebne spremembe.

Zmanjševanje podnebnih sprememb nudi pomembne družbene in gospodarske priložnosti in bo pomagalo pri zmanjšanju ostalih netrajnostnih gibanj. S spreminjanjem naših vzorcev porabe energije bi EU denimo lahko stroškovno učinkovito prihranila vsaj 20 % svoje sedanje porabe energije, kar je enako skupni porabi energije Nemčije in Finske. EU je bogata z obnovljivimi viri energije, kot so veter, solarna energija, biomasa, valovi, hidro- in geotermalna energija, in ima tehnologijo za njihovo uporabo, s čimer bi presegli zahtevo po gretju, električni energiji in gorivu.

Zunaj okvira opaznih gospodarskih dobičkov izkušnje kažejo, da imajo ukrepi za zmanjšanje podnebnih sprememb in izkoriščanje lastnih možnosti EU za učinkovite in obnovljive energetske vire pozitivne učinke – npr. večja varnost oskrbe, zmanjševanje emisij drugih onesnaževal, lokalni razvoj in kakovostno zaposlovanje. Pripomorejo tudi pri ohranitvi vodilne vloge EU pri inovativnih tehnologijah v času, ko se na teh področjih razvija ostra konkurenca. EU ima tudi dober položaj za pomoč državam v razvoju, ko želijo doseči gospodarsko rast z uporabo okolju prijaznih tehnologij, na primer z mehanizmom čistejšega razvoja v skladu s Kjotskim protokolom, ki omogoča prenos teh tehnologij na države v razvoju. Imamo možnosti, ki jih moramo izkoristiti.

Ključni ukrepi:

- EU se bo zavezala nadaljnjemu zmanjšanju emisij toplogrednih plinov tudi po letu 2012, ko se iztečejo obstoječi sporazumi, s pripravo predlogov in prizadevanji za obsežnejše mednarodne sporazume, ki bodo zajemali vse toplogredne pline in sektorje, ter spodbujanjem inovacij in vključitvijo ukrepov za prilagajanje. Sistem trgovanja z emisijami EU bi lahko postal vzgled za mednarodni trg ogljika.
- EU bo razvila prihodnjo podnebno politiko v okviru druge faze Evropskega programa o podnebnih spremembah, s sodelovanjem z zainteresiranimi stranmi pri razvijanju novih ukrepov za sistematično izkoriščanje stroškovno učinkovitih možnosti na področju motornih vozil, letalstva, razvoja tehnologije in prilagajanja. EU in države članice bodo pregledale sistem trgovanja z emisijami EU z namenom nadaljnjega razvoja in premislile o razširitvi sistema na druge toplogredne pline in sektorje, kot je letalstvo.
- Na neformalnem srečanju v Hampton Courtu oktobra leta 2005 so se predsedniki držav in vlad dogovorili, da bodo Komisijo prosili, da razvije poživljajočo, trajnostno, varno in konkurenčno evropsko energetske politiko. Komisija razvija nove pobude o biomasi⁴ in biogorivih v letu 2006. Komisija bo leta 2006 začela z razpravo o politiki EU o obnovljivih virih do leta 2020, vključno o deležu mešanice energetskih virov iz obnovljivih virov. To bo zagotovilo jasn cilj za vse vpletene in zanesljivost, ki jo iščejo podjetja in vlagatelji. EU bo nadaljevala s spodbujanjem rabe obnovljivih virov po vsem svetu.

⁴ COM (2005) 628.

- Komisija bo predlagala akcijski načrt o energetske učinkovitosti z namenom uresničitve načrtovanih 20 % stroškovno učinkovitejših možnosti varčevanja. Močna spodbuda je potrebna pri varčevanju z energijo v zgradbah, s čimer bi presegli sedanje zakonodajo energetske učinkovitosti v zgradbah, zlasti za pomoč gospodinjstvom. Komisija bo sodelovala z državami članicami in pri tem uporabila strukturne sklade za uresničitev ciljev energetske učinkovitosti, zlasti s tistimi državami članicami, ki imajo največje možnosti za izboljšavo.

2.2. Javno zdravje

Zdravje je pomembno za vsakogar. Bolezni se hitro širijo prek kontinentov. Evropa mora povečati svojo zmožnost boja proti čezmejnim boleznim, ki resno ogrožajo zdravje. Prizadevanja EU morajo spremljati učinkoviti ukrepi v sosednjih državah in na globalni ravni. Ogrožanje zdravja zahteva, da se delujoči zdravstveni sistemi, uprava, tehnologija in infrastruktura odzovejo hitro in učinkovito. EU je lahko ogrožena že, če se samo ena država članica ni sposobna odzvati na posledice. Zato je pomembno, da se neenakosti po vsej EU na zdravstvenem področju odpravijo.

EU je obvezana, da podpira mednarodna prizadevanja za izboljšanje zdravstvene oskrbe. Trenutno je 40 milijonov ljudi okuženih z virusom HIV/Aids. 24 milijonov ljudi je že umrlo, od tega 5 milijonov otrok. Zaradi malarije vsako leto umre več kot milijon ljudi – večinoma otrok v podsaharski Afriki. Število bakterij odpornih na antibiotike se povečuje.

Spodbujanje zdravja in preprečevanje bolezni (z obravnavanjem dejavnikov zdravja na primerni ravni) bo dolgoročno zmanjšalo gospodarsko in socialno breme, ki ga povzročajo bolezni. Poleg tega bo večja poučenost o vplivih onesnaževal na zdravje olajšala ukrepe preprečevanja bolezni in načrtovanja zdravljenja.

Ključni ukrepi:

EU in države članice morajo:

- nadgraditi svoje akcijske načrte o ravnanju pri ogrožanju zdravja (v pripravi na možno pandemijo, upoštevajoč nedavno nadgrajene smernice o pripravljenosti na pandemijo gripe).
- sprejeti in izvajati strategijo EU o obravnavanju virusa HIV/Aids-a in okrepiti nadzorovanje in sodelovanje med državami članicami. Pospešiti moramo prizadevanja glede tretjih državah za izvajanje obstoječega programa EU o ravnanju z virusom HIV, tuberkulozo in malarijo.
- uskladiti raziskave o povezavah med okoljskimi onesnaževali, izpostavljenosti in vplivih na zdravje za izboljšanje našega razumevanja, kako dejavniki okolja povzročajo zdravstvene težave in kako jih preprečiti.

2.3. Socialna izključenost, demografija in migracije

Vprašanja revščine in socialne izključenosti v EU se ne da rešiti le z dvigom prihodkov. Največ bomo storili s spodbujanjem dostopa do zaposlenosti, stanovanj, mobilnosti, zdravstvene oskrbe, komunikacijskih in informacijskih storitev ter predvsem z dostopom do izobraževanja ter poklicnega usposabljanja. Pomemben delež prebivalstva EU (15 %) je na

robu revščine. Zlasti zaskrbljujoča je revščina otrok. Kot je bilo rečeno na neformalnem srečanju predsednikov držav in vlad v Hampton Courtu, se moramo nujno posvetiti boju proti socialni izključenosti.

EU se zaradi **starajoče se družbe** posledično sooča z gospodarskimi ter socialnimi izzivi. Staranje prebivalstva se bo nadaljevalo do leta 2040, ko se bo zaradi upada števila rojstev delovno prebivalstvo zmanjšalo. Manjša rodnost skupaj z zvišanjem pričakovane življenjske dobe lahko pomeni, da bosta do leta 2050 dva delovno sposobna človeka plačevala za eno ostarelo osebo v primerjavi s štirimi ljudmi danes. Ta gibanja bi lahko vplivala na padec gospodarske rasti.

Vlade morajo pripraviti evropsko gospodarstvo in družbo na dejstvo, da se bo veliko naših družb postaralo. Produktivnost in zaposlovanje zlasti starejših delavcev in žensk sta nujna za ohranitev naše zmožnosti za trajno gospodarsko rast. Posodobitev evropskega sistema za socialno zaščito, predvsem na področju pokojnin in dolgoročne oskrbe, je ključ za pospešitev aktivnega in zdravega staranja. Potrebujemo več družinsko usmerjenih politik. Bistveno je učinkovito upravljanje migracijskih tokov, vključno s pozitivno integracijo migrantov in njihovih družin. Zato se z vidika življenjskega kroga za ohranitev zaposljivosti delavcev poudarja potreba po večjih in boljših naložbah v človeški kapital. Države članice pa morajo izvajati strategije učinkovitega vseživljenjskega učenja.

Ključni ukrepi:

- Kot odziv na srečanje predsednikov držav in vlad v Hampton Courtu oktobra 2005, bo Komisija predstavila sporočilo v začetku leta 2006, ki bo pregledalo načine, kako lahko EU pomaga državam članicam pri odzivu na demografske izzive, s katerimi se sooča in sicer s pospeševanjem aktivne strategije staranja, vključevanja priseljencev in boljših pogojev za družine. Posvetovala se bo s socialnimi partnerji o tem, ali predlagati nove pobude za podporo uskladitve delovnega in zasebnega življenja.
- Komisija predlaga evropsko leto boja proti revščini in socialni izključenosti. V letu 2006 bo predstavljen načrt za enakost med ženskami in moškimi za doseg enakosti spolov in pomoč pri obravnavanju demografskega izziva EU. EU podpira prizadevanja držav članic za posodobitev sistema socialne zaščite za zagotovitev trajnosti.
- EU in države članice morajo nadaljevati z razvojem politike EU o zakonitih migracij, s krepitvijo vključevanja migrantov in njihovih družin ter boja proti nezakonitemu priseljevanju. Komisija je predlagala podporo ukrepom vključevanja držav članic z Evropskim skladom za vključevanje državljanov tretjih držav za obdobje 2007 – 2013. Izdala je načrt politike o zakonitih migracijah, vključno s postopkom dovolitve vstopa. V letu 2006 bo predložila tudi skupen politični okvir boja proti nezakonitemu priseljevanju.

2.4. Upravljanje naravnih virov

Ljudje smo močno odvisni od naravnih virov – surovin, hrane, energije in zemeljskih površin – ter od naravnih procesov, ki morajo „absorbirati“ vedno več odpadkov naraščajočega svetovnega prebivalstva, ki trenutno šteje šest milijard ljudi. Iz ocene ekosistemov novega tisočletja, ki jo je izvedel ZN leta 2005, je razvidno, da je dve tretjini delovanja ekosistemov, od katerih so ljudje odvisni, v upadanju. V Evropi se je obremenitev okolja od začetka 60-ih povečala za skoraj 70 %. Glede na ocene uporabijo Evropejci na osebo povprečno 4,9

hektarja obdelovalnih površin, da zadostijo svojemu načinu življenja (v primerjavi z 9,5 za ZDA in 1,5 za Kitajsko), medtem ko znaša svetovno povprečje 1,8 hektarja.

Nekatere možnosti rabe zemeljskih površin in morja so pripeljale do gostejšega prometa, porabe energije in onesnaževanja, povečanega tveganja poplav in izgube krajine, habitatov in biotske raznovrstnosti⁵. Svetovne možnosti uporabe virov so zaskrbljujoče, saj zmanjšujejo sposobnost obnavljanja zemlje in delovanja narave. Izguba biotske raznovrstnosti, ki jo delno povzročajo podnebne spremembe, vpliva na gospodarstvo, tudi na turizem ter sektorje kot npr. kmetijstvo, ki so odvisni od delovanja ekosistemov (opraševanje, rodnost tal, preskrbljenost z vodo in njena kakovost), ali druge sektorje, ki uporabljajo biološke podatke kot vir inovacij.

Če bo EU prevzela vodilno vlogo pri iskanju inovativnih rešitev za boljše upravljanje naravnih virov, bo lahko spodbudila učinkovitejše gospodarstvo, kar zadeva naravne vire, in si na področju ekološko učinkovitih tehnologij zagotovila vodilni položaj na svetu. Raste tudi zavest – in ne le med podjetji – obsega možnosti, merjenih glede na naložbe v ekološke inovacije. Trg trajnostnih izdelkov in procesov bo moral rasti, da bo zadovoljil povpraševanje hitro rastočega svetovnega „srednjega“ razreda po izdelkih za široko uporabo in storitvah, pa tudi po okoljski kakovosti. Usklajen pristop, ki predpostavlja potrebo prehoda na trajnostnejši proizvodni in potrošniški proces, bo Evropi zagotovil konkurenčno prednost.

Vlade igrajo vodilno vlogo pri zagotavljanju uspeha z izvajanjem predvidljivega dolgoročnega ureditvenega okvira, ki nagraduje ekološke inovacije za podporo podjetij, ki si prizadevajo za razvoj trajnostnih dejavnosti. Organi oblasti imajo kupno moč za spodbujanje k spremembam. V EU kupijo denimo javne organizacije (kot so organi lokalne oblasti, šole, bolnišnice) vsako leto izdelke in storitve v vrednosti 1 600 milijard eurov – kar pomeni 16 % našega BDP. S tem se lahko ustvari kritična masa, potrebna za tržni uspeh trajnostnih tehnologij.

Ključni ukrepi:

- Države članice morajo skupaj s Komisijo izmenjavati izkušnje in najboljšo prakso o preusmeritvi obdavčenja z dela na potrošnjo in/ali onesnaževanje na način, ki je dohodkovno nevtralen, da bodo prispevale k ciljem EU, tj. povečanju zaposlenosti in varstvu okolja. Poleg tega morajo države članice povečati učinkovitost uporabe svoje znatne kupne moči za podporo pri sprejemanju inovativnih, energetsko učinkovitejših in čistejših aplikacij. Komisija bo predlagala direktivo o javnem naročanju okolju prijaznih vozil.
- EU bo sodelovala z državami članicami in zainteresiranimi stranmi pri spodbujanju ekoloških inovacij in širitvi trga za ekološke tehnologije. Države članice morajo izvajati svoje načrte za okoljske tehnologije. V okviru 7. okvirnega raziskovalnega programa bo EU zagotovila finančna sredstva za pospešitev ukrepov ter spodbujanje raziskav in tehnološkega razvoja na ključnih področjih, vključno z vodikom in gorilnimi celicami.
- Komisija bo pripravila akcijski načrt za spodbujanje trajnostne proizvodnje in potrošnje, ki bo temeljila na trenutnih pobudah in instrumentih, kot so politika ravnanja z viri in odpadki, integrirana politika do izdelkov in standardi, sistemi okoljskega ravnanja ter

⁵ V poročilu 2005 o stanju okolja Evropska agencija za okolje priznava, da je bil v preteklih 30 letih narejen velik napredek. Vendar ostaja stanje okolja v mnogih vidikih netrajnostno. To se lahko reši le z učinkovitejšim vključevanjem okoljskih vprašanj v druga politična področja.

politike inovacij in tehnologije, z njimi pa bo okrepila njihov vpliv, zapolnila morebitne vrzeli in zagotovila njihov prispevek k svetovnim pobudam.

- EU in države članice morajo zagotoviti zadostna finančna sredstva in upravljanje mreže Natura 2000 zaščitene območij ter bolje vključiti vprašanja biotske raznovrstnosti v notranjo in zunanjo politiko, da se zaustavi izguba biotske raznovrstnosti.

2.5. Trajnosten prevoz

Razpoložljivost dostopnega prevoza koristi nam vsem. Vendar vsi trpimo za negativnimi posledicami, kot so zastoji v prometu, vplivi na zdravje in poslabšanje okolja. Z gospodarsko rastjo narašča tudi potreba po prevozu. Visoka gospodarska rast pomeni, da se kljub znatnim izboljšavam zmogljivosti vozil negativni vplivi povečujejo, trenutna gibanja pa niso trajna.

Prednosti mobilnosti lahko dosežemo z veliko manjšimi gospodarskimi, socialnimi in okoljskimi posledicami. To lahko dosežemo z zmanjšanjem potrebe po prevozu (tj. s spremembo rabe zemljišč, spodbujanjem dela na daljavo (telecommuting) in video konferencami), boljšo uporabo infrastrukture in vozil, spremembo načina prevoza, npr. z uporabo železnice namesto cest, kolesarjenjem in hojo na krajših razdaljah, razvojem javnega prevoza, uporabo čistejših vozil in razvojem alternativnih rešitev za nafto, kot so biogoriva in vozila na vodikov pogon.

Prednosti trajnostnejšega prevoza so raznolike in znatne: reševanje problema prometne preobremenjenosti, kar pomeni zmanjševanje stroškov podjetij, prihranek časa in izboljšava dostopa do regionalnega in lokalnega razvoja, zmanjševanje podnebnih sprememb in vplivov na biotsko raznovrstnost, povečanje varnosti dobave energije z zmanjšanjem odvisnosti od nafte; izboljšanje krajevnega okolja in zmanjšanje vplivov na zdravje, zlasti v mestih.

Ključni ukrepi:

- EU in njene države članice si morajo prizadevati za alternative cestnemu prometu, ki bodo privlačnejše za tovorniški in potniški promet, vključno z razvojem vseevropskega omrežja in intermodalnih povezav za logistiko tovarnega prometa, da se omogoči lažje pretovarjanje blaga med cesto, železnico in vodnim prometom. To bo predmet glavne politične razprave v drugi polovici leta 2006.
- Evropska komisija bo še naprej preverjala zaračunavanje pristojbin za infrastrukturo v EU, in sicer po vzgledu uspešnih lokalnih ureditev pristojbin, in zaračunavanje pristojbin za infrastrukturo za tovornjake po vsej EU, proučila pa bo tudi nove možnosti, ki se pojavljajo z novimi satelitskimi, informacijskimi in komunikacijskimi tehnologijami.
- Komisija bo predlagala paket ukrepov za izboljšanje okolju prijaznih avtomobilov s spodbujanjem čistih in energetske učinkovitih vozil, vključno z direktivo o javnem naročanju takih vozil, novimi standardi za vozila in spodbujanjem uporabe biogoriv. Komisija je že predlagala, da države članice osebna vozila obdavčijo glede na emisije CO₂.

2.6. Svetovni izzivi glede revščine in razvoja

Svetovne grožnje trajnostnemu razvoju so med seboj povezane. Revščina, poslabšanje okolja in spori se vrtijo v začaranem krogu. Več kot milijarda ljudi mora preživeti z manj kot enim dolarjem na dan, 2,7 milijarde ljudi pa z manj kot dvema dolarjema. 2,6 milijard ljudi – več

kot 40 % svetovnega prebivalstva – živi brez osnovnih sanitarij in več kot milijarda še vedno uporablja nevarne vire pitne vode. Revščina in neenakost nista le krivični, temveč pomenita tudi grožnjo svetovnemu razvoju, dolgoročni blaginji, miru in varnosti. Globalizacija pomeni, da je uspeh boja proti revščini odločilen za našo skupno blaginjo in varnost.

Potrebni so integrirani ukrepi EU na vseh ravneh – tako dvostranski kot večstranski. EU je na svetovnem vrhu ZN septembra 2005 znova potrdila svojo zavezanost svetovnemu trajnostnemu razvoju, in sicer z izvrševanjem ukrepov, potrjenih na svetovnem vrhu o trajnostnem razvoju, s prizadevanji za doseg razvojnih ciljev novega tisočletja in spodbujanjem razvojne agende iz Dohe. Za doseg svetovnih izzivov mora EU zagotoviti, da bosta njena notranja in zunanja politika dobro sovpadali in dosegli največji možni učinek.

EU je na čelu mednarodnih prizadevanj za izkoreninjenje revščine. Zagotavlja več kot polovico svetovne pomoči, zavezala pa se je še povečati svojo pomoč, tako kakovostno kot tudi količinsko. Nedavno je sprejela „Evropsko soglasje o razvoju“, ki določa skupne vizije in sredstva za razvoj.

Ključni ukrepi:

- EU in države članice morajo povečati svoj obseg pomoči na 0,7 % bruto nacionalnega dohodka (BND) leta 2015 ter doseči vmesni cilj, tj. 0,56 % leta 2010, in individualni cilj 0,51 % za EU-15 in 0,17 % za EU-10.
- EU in njene države članice morajo povečati učinkovitost, skladnost in kakovost svojih politik pomoči v obdobju 2005–2010, in sicer z boljšim sodelovanjem med državami članicami in razvojem skupnega okvira načrtovanja EU, uporabo več skupnih ukrepov in sofinanciranjem projektov, ter povečanjem usklajenosti razvoja in drugih politik. Povečati morajo kakovost pomoči z učinkovito proračunsko podporo, zmanjševanjem dolgov in sprostitev pomoči.
- EU se bo zavzemala za izboljšanje mednarodnega okoljskega upravljanja, med drugim z ustanovitvijo okoljske organizacije ZN in krepitevijo večstranskih okoljskih sporazumov. Pospešila bo prizadevanja za zagotovitev, da se mednarodna trgovina uporabi kot orodje za doseg pristnega svetovnega trajnostnega razvoja, tako v socialno-ekonomskem kot tudi okoljskem smislu. To bo storila tako v večstranskem okviru (STO, krog pogajanj iz Dohe) kot tudi v okviru svojih regionalnih in dvostranskih trgovinskih odnosov.

3. DOSEGANJE REZULTATOV

3.1. Učinkovitejše nadaljnje spremljanje

Obstaja potreba po nadzorovanju in nadaljnjem spremljanju. To je mogoče storiti brez uvajanja novih postopkov ali več birokracije. Vključevalo bo:

- predložitev poročila Komisije o napredku vsaki dve leti. Temeljilo bo na sklopu pokazateljev trajnostnega razvoja, oblikovanih s pomočjo nacionalnih strokovnjakov in

sprejetih s strani Komisije februarja 2005⁶. Prvo poročilo z najnovejšimi statističnimi podatki spremlja to sporočilo⁷;

- obravnavo napredka s strani Evropskega sveta in Evropskega parlamenta na podlagi poročila Komisije, pregled prednostnih nalog in zagotovitev splošnih usmeritev trajnostnega razvoja najmanj vsaki dve leti;
- pomembno vlogo Evropskega ekonomsko-socialnega odbora in Odbora regij pri oblikovanju močnejše podpore pri ukrepanju, na primer z organiziranjem rednih razprav z zainteresiranimi stranmi in dajanjem pobud za izmenjavo mnenj na nacionalni ravni;
- pregled strategije trajnostnega napredka v letu 2009, ki ga bo začela Evropska komisija, vključno z obširnim posvetovanjem z zainteresiranimi stranmi.

Poleg tega so vse države članice razvile svoje nacionalne strategije trajnostnega razvoja ali pa so tik pred njihovim dokončnim oblikovanjem; veliko jih redno poroča o storjenem napredku. Vendar pa možnost za medsebojno izmenjavo izkušenj ter ugotovitev, kaj se je obneslo in kje so nevarnosti, še ni popolnoma izkoriščena. Različne nacionalne strategije in evropska strategija se morajo v največji možni meri vzajemno dopolnjevati, da lahko celota postane več kot samo vsota svojih delov.

Zato se predlaga, da države članice:

- ustrezno pregledajo svoje nacionalne strategije ob upoštevanju strategije Evropske unije in jih objavijo najpozneje do konca leta 2006. Države članice se spodbujajo, da pregledajo zlasti način učinkovitejše uporabe nacionalnih instrumentov politike (glej oddelek 3.2) in njihovo boljšo vključitev v ukrepe, izvedene ali predlagane na evropski ravni;
- na podlagi pregledanih nacionalnih strategij izvedejo enostavni medsebojni pregled ter se pri tem osredotočajo na posebne teme in zlasti poskušajo ugotoviti primere dobrih politik in praks, ki bi jih lahko izvajali vsi. Medsebojni pregled bi lahko vključeval zunanjo oceno ob podpori mreže nacionalnih svetovalnih odborov za trajnostni razvoj in s sodelovanjem tretjih držav. Prvi poskusni pregled pod vodstvom predsedstva ter ob podpori Komisije in prostovoljnem sodelovanjem držav članic bi se lahko izvedel leta 2006;
- ugotovijo, kje takšni odbori še ne obstajajo, ter ustanovijo neodvisne svetovalne odbore za trajnostni razvoj za spodbujanje razprave, podprte z informacijami, in prispevanje k pregledom napredka na nacionalni ravni in ravni EU.

Komisija vabi države kandidatke, da dopolnijo svoje nacionalne strategije in uskladijo reforme s strategijo trajnostnega razvoja EU. Komisija bo to upoštevala v svojih poročilih o napredku.

Strategija trajnostnega razvoja EU naj bi vplivala tudi na mednarodne procese trajnostnega razvoja ter prispevala k napredovanju proti razvojnim ciljem novega tisočletja in izvedbenemu načrtu iz Johannesburga.

⁶ SEC(2005) 161.

⁷ Merjenje napredka proti bolj trajnostni Evropi – pokazatelji trajnostnega razvoja za Evropsko unijo). Evropska komisija, Eurostat – Panorama Evropske unije, Luxembourg, Urad za uradne publikacije Evropskih skupnosti, 2005. ISBN 92-894-9768-8

3.2. Boljše oblikovanje politik

Izboljšanje skladnosti politik: presoja vpliva in druga orodja za boljše predpise.

Obstajajo orodja, ki pomagajo oblikovalcem politik najti pravilen pristop, že v zgodnji fazi razvoja politik pa je treba uporabiti učinkovito presojo vpliva. To omogoča oblikovalcem politik ugotoviti najboljše možnosti na podlagi uravnotežene presoje vpliva pričakovanih gospodarskih, socialnih in okoljskih vplivov, povezave in kompromise med njimi ter upoštevanje mnenj zainteresiranih strani. Presoje vpliva trgovinskih predlogov so na primer pomemben način vključitve zunanjih vplivov v procese odločanja na ravni EU. Vse to spodbuja vključevanje različnih politik ter vodi k skladnejšim odločitvam in širšemu razmisleku o načinu doseganja trajnejših rezultatov, ki daje koristi vsem ter pomaga ugotoviti in obravnavati pozitivne učinke in kompromise v EU in na mednarodni ravni.

Ključni ukrepi:

- Vse institucije EU morajo zagotoviti, da glavne odločitve o politikah temeljijo na predlogih, za katere so bile opravljene presoje vpliva, ki so skladne z medinstitucionalnim sporazumom o boljši zakonodaji. Komisija bo zagotovila, da bo za vse njene glavne pobude opravljena presoja vpliva, zaključene presoje vpliva pa bodo po sprejetih odločitvah na razpolago javnosti.
- Tudi države članice morajo pri razvoju politik več uporabljati presojo vpliva, kadar gre za porabo javnih sredstev ter razvoj strategij, programov in projektov. Slediti morajo priporočilom iz strateških smernic Skupnosti, da se zagotovi krepitev sinergij Kohezijskega in strukturnih skladov med varstvom okolja in rastjo.
- Presajo vpliva je treba dopolniti s širšim vrednotenjem, da se naknadno oceni vpliv politik.
- EU bo pri presoji vpliva predlogov politik upoštevala zunanjo dimenzijo.

Uporaba najučinkovitejše mešanice instrumentov

Vlade in drugi javni organi razpolagajo s številnimi orodji, s katerimi lahko ljudi spodbujajo k spremembam – gre za način zakonskega urejanja, obdavčenja, javnega naročanja, subvencioniranja, investiranja, porabe in zagotavljanja informacij. Izziv je doseči pravo mešanico politik, da lahko uporaba instrumentov in izvajanje politik prispevata k trajnostnemu razvoju. Države članice morajo na primer najbolje uporabiti strukturne sklade za podporo trajnostnemu razvoju.

Morda je najboljša metoda za spodbujanje sprememb zagotovitev, da trgi dajejo prave znake („ustreznost cen“), da torej zagotavljajo močno spodbudo ljudem za spremembo njihovega vedenja in ustrezno prilagoditev trga. To je mogoče storiti tako, da se vsi, proizvajalci in potrošniki, soočimo s celotnimi stroški in posledicami za svoje odločitve – in sicer takrat, ko jih sprejemamo. To na primer pomeni, da je treba stroške, ki jih „onesnaževalci“ povzročajo družbi, vključiti v izdelek, kot so nekatere države članice že storile (na primer z dajatvami ali zelenimi davki). To za proizvajalce pomeni spodbudo za okolju prijazno proizvodnjo blaga in storitev, za potrošnike pa spodbudo za njihovo potrošnjo.

Včasih lahko vlade bolje vplivajo že z zagotavljanjem informacij javnosti in podjetjem ter jim tako pomagajo izbrati boljše možnosti. Dobri primeri so pri označevanju in informacijskih storitvah za porabo energije in okolju prijazne električne naprave, gospodinske izdelke in

storitve. Veliko organov oblasti po EU je razvilo učinkovite strategije komuniciranja za spodbujanje državljanov k ločevanju odpadkov za recikliranje, rabi trajnostnih prevoznih sredstev ali varčevanju energije.

Izobraževanje je predpogoj za spodbujanje sprememb vedenja. Komisija bo podpirala ukrepe držav članic na področju izobraževanja, naložb v človeški kapital in vseživljenjskega učenja za trajnostni razvoj.

Ključni ukrepi:

- EU si bo prizadevala uporabljati celotno paleto instrumentov politike in hkrati spodbujala uporabo instrumentov na podlagi trga, ker le-ti omogočajo prožnost pri doseganju ciljev trajnostnega razvoja. Države članice morajo zagotoviti, da v polni meri uporabljajo vse instrumente, ki so na voljo vladam, ter da se kakršne koli subvencije uporabljajo v skladu s cilji trajnostnega razvoja in Pogodbo.
- Komisija bo vključila trajnostni razvoj v svoje dejavnosti obveščanja in komuniciranja tako za notranje kot tudi zunanje politike EU. Komisija bo skupaj z drugimi institucijami Skupnosti nadaljevala z organizacijo prireditev in forumov za zainteresirane strani za posamezna področja strategije, da se izboljšata poznavanje in ozaveščenost, razširijo nove ideje in izmenja najboljša praksa. Raziskave⁸ vedno znova kažejo, da je ozaveščenost Evropejcev o vprašanih trajnostnega razvoja visoka. Izziv je prenesti to ozaveščenost v bolj trajnostno vedenje. Učinkovito komunikacijo je treba prilagoditi nacionalnim in lokalnim prejemnikom, kar pomeni, da imajo države članice pri tem ključno vlogo.

Pritegnitev akterjev in povečanje uspeha

EU in države članice igrajo odločilno vlogo, vendar ne morejo – in ne smejo – biti edini varuhi agende trajnostnega razvoja. Drugi akterji bodo morali ukrepati; podjetja, regionalne in lokalne oblasti, nevladne organizacije, socialni partnerji, univerze in šole ter posamezni državljani in potrošniki. Napredek bo odvisen od izredne ustvarjalne in tržne moči podjetij ter regionalnih in lokalnih organizacij ter organov oblasti.

Vedno več vodij podjetij spoznava, da se splača skrbeti za trajnostni razvoj. Najuspešnejše družbe se zavedajo, da upoštevanje trajnostnega razvoja spodbuja vlaganje v nove tehnologije, procese in izdelke, ki jih potrošniki želijo⁹. Vedo, da je v poslovnem pogledu smiselno načrtovati vnaprej in vedeti, kam vlagati za prihodnost. Vedo, da obstajajo možnosti, če imamo vizijo, na primer s spodbujanjem gospodarstva, ki stremi k nizkim emisijam ogljika. Vedo, da lahko vplivajo na svoje dobavitelje. Vendar za ukrepanje potrebujejo stabilen ureditveni okvir.

Tudi socialni partnerji igrajo ključno vlogo: aktivni dialog med delodajalci in delojemalci je pomemben za obravnavanje socialnih razsežnosti trajnostnega razvoja, kot so organizacija dela, sposobnosti in usposabljanje ter enake možnosti.

⁸ Sklicevanje na evrobarometer.

⁹ Veliko pomembnih študij je na primer dokazalo pozitivno povezavo med okoljskim upravljanjem in finančnimi rezultati. 50 družb, ki so se glede na poročila o trajnosti najbolj odrezale, je bilo nadpovprečno kreditno sposobnih.

Poleg tega je veliko regionalnih vlad in občin okrepilo prizadevanja za praktične rešitve problemov. Ker pogosto zagotavljajo javne storitve, od javnega prevoza do proizvodnje električne energije, od zbiranja odpadkov do skrbi za revne, imajo ugodne možnosti za praktične spremembe na kraju samem. Iz njihovega uspeha se je možno veliko naučiti. Dobrih zgledov je na pretek.

Ključni ukrepi:

- Komisija poziva vodje podjetij in druge ključne zainteresirane strani v Evropi, da s političnimi voditelji nujno razmislijo o srednje- in dolgoročnih politikah, potrebnih za trajnost, ter predlaga, da podjetja predložijo izčrpne odgovore, ki presegajo obstoječe minimalne zakonske zahteve. Takšna pobuda je v skladu s prizadevanji Komisije za spodbujanje socialne odgovornosti gospodarskih družb ter dopolnjuje dialog s socialnimi partnerji in civilno družbo. Komisija bo s predsedstvom skušala najti najboljši način za pospešitev tega procesa.
- Komisija bo povabila druge institucije in organizacije EU, da predstavijo predloge o najboljšem možnem načinu nagrajevanja najboljših pobud za trajnostni razvoj s strani regionalnih in lokalnih organov oblasti.

4. SKLEPI

Obstajajo resnične možnosti za boljše življenje, večjo socialno pravičnost in pojav novih inovativnih industrij, v katerih ima lahko Evropa s pravimi politikami vodilno vlogo v svetu. Vendar pa lahko te možnosti izkoristimo samo, če se sedaj soočimo z grožnjami trajnosti, ki izhajajo iz našega načina življenja. Uspeh pri spremembi netrajnostnih gibanj je nujen in dosegljiv, kot kažejo mnoge zgodbe o uspehu iz celega sveta.

This review of the EU's Sustainable Development Strategy aims to bring the EU Institutions, Member States, businesses and citizens and their representative organisations together behind a clear vision and political framework for action. Namen pregleda strategije trajnostnega razvoja EU je združiti institucije EU, države članice, podjetja in državljane ter njihove predstavne organizacije v jasni viziji in političnem okviru za ukrepanje. The Commission, therefore, invites the Council and the Parliament to endorse the proposed approach, to seek urgent progress on the actions identified, and to work closely together in the run-up to the 2006 June European Council to forge strong and broad-based support behind a shared strategy. Komisija zato vabi Svet in Parlament, da potrdita predlagan ukrep, da si prizadevata za nujen napredek pri opredeljenih ukrepih ter tesneje sodelujeta pri pripravi na Evropski svet junija 2006 za oblikovanje močne in široke podpore skupni strategiji.

PRILOGA 1

DEKLARACIJA O VODILNIH NAČELIH TRAJNOSTNEGA RAZVOJA

SVET EVROPSKE UNIJE
Sklepi predsedstva DOC 10255/05
EVROPSKI SVET V BRUSLJU
16 in 17. JUNIJA 2005

Osnutek Deklaracije o usmeritvenih načelih za trajnostni razvoj

Trajnostni razvoj je ključni cilj za vse politike Evropske skupnosti, določene v Pogodbi. Njegov cilj je stalno izboljševanje kakovosti življenja na Zemlji za sedanje in prihodnje generacije. Gre za ohranitev Zemljine sposobnosti ustvarjati življenje v vsej njegovi raznolikosti. Temelji na načelih demokracije in na pravni državi ter na spoštovanju temeljnih pravic, ki vključujejo svobodo in enake možnosti za vse. Prinaša solidarnost znotraj in med generacijami. Želi spodbujati dinamično gospodarstvo z visoko stopnjo zaposlenosti in izobraževanja, zdravstvene zaščite, socialne in ozemeljske kohezije ter zaščite okolja v mirnem in varnem svetu, ob upoštevanju kulturne raznolikosti.

Evropska unija in države članice, same in s partnerji, so za dosego teh ciljev v Evropi in po svetu odločene slediti in spoštovati naslednje cilje in načela:

Ključni cilji

Zaščita okolja

Ohranitev Zemljine sposobnosti ustvarjati življenje v vsej njegovi raznolikosti, spoštovanje omejitev naravnih virov našega planeta in zagotavljanje visoke stopnje zaščite in izboljšanja kakovosti okolja, preprečevanje in zmanjšanje onesnaževanja okolja in spodbujanje trajnostne proizvodnje in porabe, da bi se odpravila povezava med gospodarsko rastjo in propadanjem okolja.

Socialna enakost in kohezija

Spodbujanje demokratične, socialno vključujoče, kohezivne, zdrave, varne in pravične družbe, ki spoštuje temeljne pravice in kulturno raznolikost, ki ustvarja enake možnosti in se bori proti vsem oblikam diskriminacije.

Gospodarska blaginja

Spodbujanje uspešnega, inovativnega, z znanjem bogatega, konkurenčnega in ekološko učinkovitega gospodarstva, ki omogoča visoko življenjsko raven ter polno in visokokakovostno zaposlitev v vsej Evropski uniji.

Izpolnjevanje naših mednarodnih obveznosti

Spodbujanje ustanavljanja in ohranjanje stabilnosti demokratičnih institucij po svetu, ki temeljijo na miru, varnosti in svobodi. Aktivno spodbujanje trajnostnega razvoja po svetu in

zagotavljanje, da so notranje in zunanje politike Evropske unije v skladu z globalnim trajnostnim razvojem in s svojimi mednarodnimi obveznostmi.

Usmeritvena načela politike

Spodbujanje in zaščita temeljnih pravic

Postaviti človeka v osrčje politik Evropske unije s spodbujanjem temeljnih pravic, bojem proti vsem oblikam diskriminacije in s prispevkom k zmanjšanju revščine po svetu.

Enakost med generacijami in znotraj generacij

Obravnavanje potreb sedanjih generacij, ne da bi se s tem zmanjšala sposobnost prihodnjih generacij, da zadovoljijo svoje potrebe v EU in drugje.

Odprta in demokratična družba

Zagotavljanje državljske pravice dostopa do podatkov in zagotavljanje dostopa do pravnega varstva. Nuditi primerno svetovanje in možnost udeležbe vsem zainteresiranim strankam in združenjem.

Sodelovanje državljanov

Spodbujanje soodločanja državljanov. Spodbujanje izobraževanja in javne ozaveščenosti glede trajnostnega razvoja. Obveščanje državljanov o njihovem vplivu na okolje in njihovih možnostih za več trajnostnih odločitev.

Vključevanje podjetij in socialnih partnerjev

Spodbujanje socialnega dialoga, podjetniške socialne odgovornosti in zasebno-javnih partnerstev za več sodelovanja in skupne odgovornosti ter dosegajo trajnostne proizvodnje in porabe.

Skladnost politike in upravljanje

Spodbujanje skladnosti med vsemi politikami Evropske unije in skladnosti med lokalnimi, regionalnimi, nacionalnimi in globalnimi ukrepi za povečanje njihovega prispevka k trajnostnemu razvoju.

Vključevanje politike

Spodbujanje vključevanja ekonomskih, socialnih in okoljskih načel, da se s čim večjim izkoriščanjem instrumentov za učinkovitejše predpise, kot so uravnotežena presoja vpliva in posvetovanje z interesnimi skupinami, uskladijo in vzajemno krepijo.

Uporaba najboljšega dostopnega znanja

Zagotavljanje, da se politike razvijejo, ocenijo in izvajajo na podlagi najboljšega dostopnega znanja in da so gospodarsko zdrave in stroškovno učinkovite.

Previdnostno načelo

Previdnostni pristop povesod, kjer obstaja objektivna znanstvena negotovost, da se prepreči morebitna nevarnost za človeško zdravje ali za okolje ter se preventivno ukrepa.

Onesnaževalci naj plačajo

Zagotavljanje, da cene za družbo izražajo dejanske stroške proizvodnje in porabe in da onesnaževalci plačajo za škodo, ki jo povzročijo človeškemu zdravju in okolju.

PRILOGA 2

SPLOŠNI IN POSAMIČNI CILJI, POLITIKE IN UKREPI – NAPREDEK STRATEGIJE TRAJNOSTNEGA RAZVOJA (SDS)

Priloga vsebuje izbor ključnih strategij EU, akcijskih načrtov in drugih pobud za podporo trajnostnega razvoja. Sklicuje se na izvedbene splošne in posamične cilje, kjer ti obstajajo. Poleg tega so mnoge države članice razvile svoje strategije in akcijske načrte trajnostnega razvoja. Na nekaterih področjih spremembe resnično najlaže izvedejo države članice. EU pa lahko podpira in dopolnjuje ukrepe držav članic, omogoča izmenjavo najboljših praks in deluje kot osrednja točka za presojo napredka in spodbujanje nadaljnjih ukrepov.

Strategija trajnostnega razvoja določa strateški okvir politik za najustreznejšo obravnavo glavnih netrajnostnih trendov. Bistven element tega okvira je medsebojna povezava trendov. Med glavnimi prednostnimi nalogami, opredeljenimi v osrednjem dokumentu, obstaja mnogo medsebojnih povezav. Jasen primer tega je, da se bomo s povečano uporabo obnovljivih virov energije borili tudi proti podnebnim spremembam. Podobno ščitimo biološko raznovrstnost z izboljšano rabo zemljišč, trajnostnim prevozom in spreminjanjem energetskega vzorcev. Zato je treba različne strategije in akcijske načrte presojati skupaj. Vsak bo na svoj način prispeval k reševanju težav na drugih področjih. Pomembno je, da so medsebojne povezave dobro razumljene in da se razvije politike, ki vključujejo različne vidike in so ugodne za vse. Vprašanje medsebojnih povezav med trendi je področje, ki ga je treba bolj razviti. Komisija presoja učinek vseh svojih novih glavnih političnih pobud.

1. OBRAVNAVANJE PODNEBNIH SPREMEMB

Splošni cilj

Omejiti podnebne spremembe in njihove stroške za družbo

Izvedbeni splošni in posamični cilji:

- Marca 2005 je Evropski svet ponovno potrdil svoj cilj, **da se povprečna temperatura zemeljskega površja ne dvigne za več kot 2 °C** v primerjavi s predindustrijsko ravni¹⁰ in da je zato treba svetovna prizadevanja za omejevanje ter zmanjšanje usmeriti v stopnjo koncentracije, nižjo od 550 ppm CO₂.
- EU-15 in večina držav EU-25 so se s Kjotskim protokolom zavezale ciljem za zmanjšanje toplogrednih plinov do let 2008–2012. **Cilj držav EU-15 je 8-odstotno zmanjšanje emisij v primerjavi s stopnjami iz leta 1990.**
- Kot je bilo marca 2005 dogovorjeno z Evropskim svetom, **bo EU za dosego tega končnega cilja skupaj z drugimi preučila nove strategije za doseganje potrebnih zmanjšanj emisij toplogrednih plinov** in v tem okviru obravnavala načine za doseganje 15–30-odstotnega zmanjšanja emisij za skupino razvitih držav do leta 2020, v primerjavi z izhodiščem, predvidenim v Kjotskem protokolu.

Primeri ključnih ukrepov: izvajani in načrtovani

- Razvoj ukrepov EU o podnebnih spremembah za svet po letu 2012. Sporočilo, sprejeto februarja 2005, COM (2005) 35 konč. http://europa.eu.int/comm/environment/climat/future_action.htm
- Druga faza Evropskega programa o podnebnih spremembah (ECCP). Začetek izvajanja v oktobru 2005. http://europa.eu.int/comm/environment/climat/future_action.htm
- EU GHG o vzpostavitvi sistema za trgovanje s pravicami do emisije toplogrednih plinov v Skupnosti, sprejeta v januarju 2005, Direktiva 2003/87/ES <http://europa.eu.int/comm/environment/climat/emission.htm>
- Desetletni izvedbeni načrt za Globalni sistem sistemov za opazovanje zemlje (GEOSS) 2005–2015. http://europa.eu.int/comm/research/environment/newsanddoc/article_2211_en.htm
- Zelena knjiga o energetske učinkovitosti, COM(2005) 265 konč. Sprejeta junija 2005. http://europa.eu.int/comm/energy/efficiency/doc/2005_06_green_paper_book_en.pdf

¹⁰ Viri: Drugo ocenjevalno poročilo IPPC, sklepi Sveta 1996. COM(2005) 35 konč., str. 3, sklepi Evropskega sveta marec 2005.

- Akcijski načrt za energetska učinkovitost. Sprejetje predvideno leta 2006.
http://europa.eu.int/eur-lex/en/com/cnc/2000/com2000_0247en01.pdf
- Novi in obnovljivi viri energije. Sporočilo o podpori proizvodnji električne energije iz obnovljivih virov na podlagi izvajanja Direktive 2001/77/ES. COM(2005)627.
http://europa.eu.int/comm/energy/res/legislation/electricity_en.htm
- Akcijski načrt za uporabo biomase. Sprejet decembra 2005.
http://europa.eu.int/comm/energy/res/biomass_action_plan/index_en.htm
- Promoviranje trajnostnega energetskega razvoja Evrope.
<http://www.sustenergy.org/>

2. SPODBUJANJE DOBREGA ZDRAVJA – JAVNO ZDRAVJE

Splošni cilji

Spodbujati dobro javno zdravje in izboljšati zaščito predi grožnjami za zdravje

Izvedbeni splošni in posamični cilji:

- Z razvijanjem sposobnosti usklajenega odziva izboljšati **zaščito pred grožnjami za javno zdravje**.
- Še naprej **izboljševati zakonodajo o živilih in krmilih**, vključno z označevanjem živil.
- Nadaljevati s **spodbujanjem visokih standardov za zdravje in dobro počutje živali** v EU in po svetu.
- Preprečevati porast bolezni zaradi življenjskega sloga, ki jih je mogoče preprečiti, s **spodbujanjem zdravega življenja in preventive**.
- Zagotoviti, da so do leta 2020 kemikalije proizvedene, obdelane in uporabljene na način, ki **ne pomeni znatne nevarnosti za zdravje ljudi** in okolje.
- **Izboljšati informacije o onesnaženju okolja** in zdravju nasprotnih vplivih.

Primeri ključnih ukrepov: izvajani in načrtovani

- Strategija na področju zdravja in varstva potrošnikov kot nadaljevanje programa ukrepov Skupnosti na področju zdravja in varstva potrošnikov 2007–2013, COM(2005) 115 konč.
http://europa.eu.int/comm/dgs/health_consumer/index_en.htm
- Evropski center za preprečevanje in obvladovanje bolezni, ustanovljen leta 2005 v skladu z UREDBO (ES) 851/2004.
http://europa.eu.int/comm/health/ph_overview/strategy/ecdc/ecdc_en.htm
- Strategija za boj proti HIV/AIDS. Predvidoma sprejeta konec leta 2005.
http://europa.eu.int/comm/development/body/theme/human_social/docs/health/Programme

%20for%20Action%20(EN).pdf#zoom=100

http://europa.eu.int/comm/research/health/poverty-diseases/aids_en.html

- Sporočilo o načrtovanju pripravljenosti in odziva na pandemijo influence v Evropski skupnosti, COM(2005) 607 konč.
http://europa.eu.int/comm/health/ph_threats/com/Influenza/COMM_PDF_COM_2005_06_07_F_EN_ACTE.pdf
- Sporočilo o krepitvi usklajevanja pri načrtovanju splošne pripravljenosti ob izrednih razmerah na področju javnega zdravja na ravni EU, COM(2005) 605 konč.
http://europa.eu.int/comm/health/ph_threats/com/Influenza/COMM_PDF_COM_2005_06_05_F_EN_ACTE.pdf
- Priporočilo o izboljšanju varstva bolnikov s preprečevanjem in nadzorovanjem bolnišničnih okužb. Sprejetje predvideno leta 2006.
http://europa.eu.int/comm/health/ph_threats/com/comm_diseases_cons01_en.htm
http://europa.eu.int/eur-lex/en/com/cnc/2004/com2004_0301en01.pdf
- Spremljanje in izvajanje Bele knjige o varnosti živil, COM(1999) 719
http://europa.eu.int/comm/food/food/intro/white_paper_en.htm
http://europa.eu.int/comm/dgs/health_consumer/library/pub/pub06_en.pdf
- Strategija za zdravstveno varstvo živali – Akcijski načrt Skupnosti o zaščiti in dobrem počutju živali 2006–2010. Sprejetje načrtovano v letu 2007.
http://europa.eu.int/comm/food/animal/diseases/strategy/index_en.htm
- Akcijski načrt EU za okolje in zdravje za obdobje 2004–2010, COM(2004) 416 konč.
http://europa.eu.int/comm/environment/health/index_en.htm
- Uredba Sveta o registraciji, oceni in odobritvi kemikalij (REACH), COM(2003) 644.
<http://europa.eu.int/comm/environment/chemicals/reach.htm>
http://europa.eu.int/comm/enterprise/reach/index_en.htm

3. BOJ PROTI SOCIALNI IZKLJUČENOSTI IN OBRAVNAVANJE DEMOGRAFSKIH SPREMEMB

Splošni cilj

Ustvariti vključujočo družbo

Izvedbeni splošni in posamični cilji:

- Določiti posebne cilje EU za zmanjšanje števila ljudi, ki so **izpostavljeni revščini** do leta 2010 s posebnim poudarkom na nujnosti zmanjšanja revščine pri otrocih v okviru OMC.
- Podpreti države članice v njihovih prizadevanjih za **posodobitev socialne zaščite** z vidika staranja prebivalstva.

- V skladu z določenimi cilji znatno **povečati** udeležbo žensk in starejših zaposlenih pri **sodelovanju na trgu delovne sile**, kakor tudi do leta 2010 povečati stopnjo zaposlenosti migrantov.
- Nadaljevati z **razvojem politike legalne migracije v EU**, ki jih morajo spremljati politike za povečanje vključenosti migrantov in njihovih družin.
- Nadaljevati z uresničevanjem cilja **vseživljenjskega učenja** in do leta 2010 prepoloviti število oseb, starih od 18 do 24 let, ki imajo zgolj nižjo srednješolsko izobrazbo in niso vključene v izobraževanje ter usposabljanje.

Države članice so glavni akterji pri doseganju teh ciljev. EU lahko podpira in dopolnjuje ukrepe držav članic; EU lahko omogoča izmenjavo najboljših praks in deluje kot osrednja točka za presojo napredka in spodbujanje nadaljnjih ukrepov. Socialna agenda usmerja ukrepe EU s ciljem doseganja polne zaposlenosti in vključujoče družbe.

Komisija in Svet¹¹ sta načrtala strategijo za reševanje proračunskih vplivov staranja prebivalstva, v skladu s katero morajo države članice za preprečevanje proračunskih posledic staranja prebivalstva znižati stopnjo javnega dolga in izvesti obsežne reforme trga delovne sile, vključno z davčnimi in socialnimi sistemi, s katero naj bi dosegli višjo stopnjo zaposlenosti, zlasti med starejšimi in ženskami, kakor tudi obsežne reforme pokojninskih sistemov za omejitev pritiskov na javne finance.

Primeri ključnih ukrepov: izvajani in načrtovani

- OMC o socialni zaščiti in vključevanju. Poteka. http://europa.eu.int/comm/employment_social/social_protection/index_en.htm
- Program Skupnosti za področje zaposlovanja in družbene solidarnosti „PROGRESS“, 2007–2013. Sprejetje načrtovano v letu 2006. http://europa.eu.int/eur-lex/en/com/pdf/2004/com2004_0488en01.pdf
- OMC o izobraževanju in usposabljanju („Izobraževanje in usposabljanje 2010“). Poteka. http://europa.eu.int/eur-lex/en/com/pdf/2004/com2004_0488en01.pdf
- Celostni program dejavnosti na področju vseživljenjskega učenja 2007–2013 (COM (2004) 474). Sprejetje je načrtovano v letu 2006. http://europa.eu.int/comm/education/programmes/newprog/index_en.html
- Sporočilo o demografski prihodnosti Evrope. Sprejetje je načrtovano v letu 2006. http://europa.eu.int/comm/employment_social/social_situation/green_paper_en.html
- Strategija zdravstva in varstva 2007–2012, sprejetje Sporočila je načrtovano v letu 2006. http://europa.eu.int/comm/dgs/employment_social/index_en.htm

¹¹ Svet Evropske unije (2001), „Prispevanje javnih financ k rasti in zaposlovanju: izboljšanje kakovosti in trajnostnega razvoja“, poročilo Komisije in (Ecofin) Sveta Evropskemu Svetu (Stockholm, 23. in 24. marec 2001), 699/01; Evropska komisija (2000) „Sporočilo o prispevanju javnih financ k rasti in zaposlovanju: izboljšanje kakovosti in trajnostnega razvoja“, COM(2000) 846

- Časovni načrt za enakost moških in žensk, sprejetje Sporočila je načrtovano v letu 2006.
http://europa.eu.int/comm/employment_social/gender_equality/index_en.html
- Sporočilo: Nediskriminacija in enake možnosti za vse, COM(2005) 224 – Evropsko leto 2007.
http://europa.eu.int/comm/employment_social/fundamental_rights/index_en.htm
- 2010 Evropsko leto izkoreninjenja revščine in socialne izključenosti.
http://europa.eu.int/comm/employment_social/social_inclusion/index_en.htm
- Nova generacija strukturnih in kohezijskih skladov, sprejeto 2004. COM(2004) 493, COM(2004) 494, COM(2004) 495.
- Predlog vzpostavitve Evropskega centra za spremljanje migracije. Sprejetje predvideno leta 2005.
http://europa.eu.int/comm/justice_home/doc_centre/immigration/doc_immigration_intro_en.htm
- Zelena knjiga o prihodnosti evropske migracijske mreže, COM(2005) 606. Sprejeta leta 2005.
<http://www.european-migration-network.org/>
- Nadaljevanje Sporočila „Skupni program za vključevanje: Okvir za vključevanje državljanov tretjih držav v Evropsko unijo“ COM(2005) 389 konč.
http://europa.eu.int/comm/justice_home/funding/inti/funding_inti_en.htm
http://europa.eu.int/eur-lex/lex/LexUriServ/site/en/com/2005/com2005_0389en01.pdf
- Akcijski načrt za boj proti trgovanju z ljudmi. Sprejetje predvideno konec leta 2005.
http://europa.eu.int/comm/justice_home/fsj/crime/trafficking/fsj_crime_human_trafficking_en.htm

4. BOLJŠE UPRAVLJANJE Z NARAVNIMI VIRI

Splošni cilj

Varovanje sposobnosti Zemlje, da ohranja življenje v vsej njegovi različnosti, spoštovanje končnih omejitev zemeljskih naravnih virov in spodbujanje trajnostne proizvodnje in potrošnje za prekinitev povezave med gospodarsko rastjo in uničevanjem okolja.

izvedbeni splošni in posamični cilji:

- **Izboljšati produktivnost virov:**
- večji izkoristek iz vsake enote uporabljenih virov in zmanjšanje okoljske škode (zdravju škodljivih emisij v zrak, vodo, tla, kakor tudi preveliko izkoriščanje tal in drugih virov), ki jo povzroči vsaka enota.

- Izboljšati upravljanje ribištva, biološke raznovrstnosti in gozdarstva ter izogibanje prekomernemu izkoriščanju **obnovljivih naravnih virov** kot so voda, zrak, tla in ozračje, obnovitev uničenih morskih ekosistemov do 2015 v skladu z johanesburškim načrtom za uresničevanje, sprejetim na Svetovnem vrhu o trajnostnem razvoju (WSSD), vključno z doseganjem **največjega trajnostnega donosa v ribištvu** do leta 2015.
- **Proučiti kako zmanjšanti porabo energije v EU** do leta 2020 ob ocenjenem 20-odstotnem stroškovno učinkovitem potencialu za prihranek v porabi energije. Komisija je v zvezi s tem začela razpravo.
- 12-odstotna poraba energije iz obnovljivih virov do leta 2010.
- 21-odstotna **poraba električne energije iz obnovljivih virov** do leta 2010 v EU-25. To zagotavlja podlago za nacionalne okvirne cilje.
- **Ustavitev zmanjševanja biološke raznovrstnosti** v EU do leta 2010 in učinkovito prispevanje k znatnemu znižanju svetovne ravni zmanjševanja biološke raznovrstnosti do leta 2010.
- **Izvajanje in upravljanje Nature 2000:** sprejetje območij do leta 2006 (morskih območij do leta 2010); določitev območij in njihovo učinkovito upravljanje do leta 2010 (morskih območij do leta 2012).
- **Usmerjanje tehnološkega razvoja** v smeri prekinitve povezave med gospodarsko rastjo in uničevanjem okolja.

Primeri ključnih ukrepov: izvajani in načrtovani

- Akcijski načrt za okoljsko tehnologijo (ETAP), COM(2004) 38 konč. Opredelitev pogojev za določitev okoljskih ciljnih zmogljivosti za ključne izdelke z državami članicami in ključnimi zainteresiranih strani do leta 2007.
<http://europa.eu.int/comm/environment/etap/>
<http://europa.eu.int/comm/environment/docum/9842sm.htm>
- Akcijski načrt za trajnostno proizvodnjo in potrošnjo. Sprejetje predvideno leta 2007.
http://europa.eu.int/comm/environment/index_en.htm
- Tematska strategija o trajnostni uporabi virov. Sprejeta decembra 2005.
<http://europa.eu.int/comm/environment/natres/>
- Tematska strategija o preprečevanju nastajanja in recikliranju odpadkov. Sprejeta decembra 2005.
<http://europa.eu.int/comm/environment/waste/strategy.htm>
- Integrirana politika do proizvodov (IPP), nadaljevanje COM(2003) 302.
<http://europa.eu.int/comm/environment/ipp/home.htm>
- Okolju prijaznejša javna naročila, vključno s predlagano direktivo o javnih naročilih za čista in energetske učinkovita vozila, predvideno konec leta 2005, in do leta 2007 skupaj z državami članicami izvedba preiskave o najboljšem načinu spodbujanja okolju prijaznejših

javnih naročil za druge glavne skupine izdelkov.
<http://europa.eu.int/comm/environment/climat/emission.htm>

- Strateške smernice Skupnosti za razvoj podeželja, nacionalne strateške smernice in Programsko obdobje za razvoj podeželja za obdobje 2007–2013, COM(2005) 304 Sprejete leta 2005.
http://europa.eu.int/comm/agriculture/capreform/rdguidelines/index_en.htm
- Tematska strategija o tleh. Sprejetje predvideno leta 2006.
<http://europa.eu.int/comm/environment/waste/strategy.htm>
<http://europa.eu.int/comm/environment/soil/>
- Tematska strategija o onesnaževanju zraka, COM(2005) 446 konč. Sprejeta septembra 2005.
<http://europa.eu.int/comm/environment/air/cafe/>
- Varstvo morskega okolja vključno s tematsko strategijo o varstvu in ohranjanju morskega okolja in drugih ukrepah. Sprejeti 2005.
<http://europa.eu.int/comm/environment/water/marine.htm>
- Direktiva o določitvi okvira za ukrepe Skupnosti na področju vodne politike – načrti za integrirano upravljanje povodij, izvajanje Direktive 2000/60/ES.
http://europa.eu.int/comm/environment/water/water-framework/index_en.html
- Strategija ohranjanja biotske raznovrstnosti v Evropi. Sprejeta 1998. Sporočilo o strategiji za biotsko raznovrstnost bo sprejeto leta 2006.
http://europa.eu.int/comm/environment/nature/nature_conservation/natura_2000_network/managing_natura_2000/index_en.htm
- Izvajanje večstranskih okoljskih sporazumov. Poteka.
http://europa.eu.int/comm/environment/international_issues/agreements_en.htm
- Zelena knjiga o pomorskih zadevah. Sprejetje predvideno na začetku leta 2006.
http://europa.eu.int/comm/fisheries/maritime/index_en.htm
- Mreža zelene diplomacije. Poteka.
http://europa.eu.int/comm/external_relations/env/
- Gozdarski akcijski načrt EU. Sprejetje predvideno leta 2006.
http://europa.eu.int/comm/agriculture/index_en.htm

5. RAZVOJ TRAJNOSTNEGA TRANSPORTA

Splošni cilj

Zagotoviti, da naši transportni sistemi ustrezajo gospodarskim in socialnim potrebam družbe ob istočasnem zmanjšanju njihovih nezaželenih vplivov na gospodarstvo, družbo in okolje.

Izvedbeni splošni in posamični cilji:

- Izboljšati uravnavanje **povpraševanja po transportu** za zmanjšanje negativnih učinkov na rast transporta.
- Doseči trajnostne stopnje porabe energije v transportu v skladu z drugimi sektorji in večje **zmanjšanje emisij toplogrednih plinov iz transporta** glede na porabljeno energijo v transportu.
- **Zmanjšati emisije onesnaževanja** iz transporta na stopnjo, ki na najmanjšo možno mero zmanjša učinke na človeško zdravje in okolje.
- Zagotoviti, da povprečen nov vozni park **do let 2008/09 doseže emisije CO₂ na 140 g/km in 120 g/km do 2012**, kot del integriranega pristopa politik.
- **Prizadevati si za uvedbo emisijskih standardov EURO V** za lahka tovorna vozila in Euro VI za težka tovorna vozila.
- Do leta 2010 zagotoviti 5,75-odstotni delež **biogoriva** v gorivu za transport.
- Zmanjšanje izpostavljenosti **transportnem hrupu**, v njegovem viru in preko ublažitvenih ukrepov, da se zagotovi najmanjši možni učinek na zdravje, ki ga povzročajo skupne stopnje izpostavljenosti.
- Povečanje **varnosti v prometu** z izboljšanjem cestne infrastrukture, spodbujanjem večje odgovornosti uporabnikov in varnejšimi vozili.
- Do leta 2010 **prepoloviti število smrtnih nesreč** v cestnem prometu glede na število iz 2000.
- Do leta 2010 posodobiti okvir **storitev javnega potniškega prometa** v EU za spodbujanje večje učinkovitosti in uspešnosti.

Primeri ključnih ukrepov: izvajani in načrtovani

- Bela knjiga „Evropska prometna politika za leto 2010: čas odločitve“ in vmesni pregled, COM(2001) 370.
http://europa.eu.int/comm/energy_transport/library/lb_texte_complet_en.pdf
- Strategija EU o emisijah CO₂ lahkih tovornih vozil. Sporočilo o prenovljeni strategiji bo sprejeto septembra 2006.
http://europa.eu.int/comm/environment/co2/co2_home.htm
- Spodbujanje uporabe biogoriva in drugih obnovljivih goriv za prevoz, Direktiva 2003/30/ES.
http://europa.eu.int/comm/energy/res/legislation/biofuels_en.htm
http://europa.eu.int/comm/energy/res/legislation/doc/biofuels/en_final.pdf
- Čist mestni prevoz. Pobuda Civitas II, izvajana od začetka leta 2005.
http://europa.eu.int/comm/energy_transport/en/cut_en.html
<http://www.civitas-initiative.org/main.phtml?lan=en>

- Tematska strategija o urbanem razvoju. Sprejeta bo januarja 2006 – vključno z ukrepi načrtov za trajnostni mestni prevoz. http://europa.eu.int/comm/environment/urban/home_en.htm
- Zračunavanje infrastrukture za prevoz. http://europa.eu.int/comm/transport/infr-charging/charging_en.html
- Tretji železniški paket za privlačnejšo železnico, sprejet leta 2004, vključno s COM(2004) 140 konč. http://europa.eu.int/comm/transport/rail/package2003/new_en.htm

6. ODPRAVLJANJE SVETOVNE REVŠČINE IN SPODBUJANJE RAZVOJA

Splošni cilji

Aktivno spodbujati trajnostni razvoj in zagotoviti usklajenost zunanjih in notranjih politik EU s svetovnim trajnostnim razvojem in mednarodnimi obveznostmi EU.

Izvedbeni splošni in posamični cilji:

EU bo izvajala svoje obveznosti v zvezi z mednarodnim okvirom trajnostnega razvoja, katerega gradniki so Svetovni vrh o trajnostnem razvoju (Johannesburg), Soglasje iz Monterreya, Vrh tisočletja in Svetovnega vrha.

EU bo do leta 2015 znatno prispevala k razvojnim ciljem tisočletja. Ti so:

- **Odprava najhujše revščine in lakote.**
 - Prepolovitev deleža ljudi, ki živijo z manj kot dolarjem na dan.
 - Prepolovitev deleža ljudi, ki trpijo lakoto.
- Doseganje **splošne osnovne izobrazbe.**
 - Zagotoviti, da vsi dečki in deklice dokončajo celotno osnovno šolanje.
- Spodbujanje **enakosti med spoloma in povečati vlogo žensk.**
 - Do leta 2005 odpraviti razliko med spoloma v osnovnem in srednjem šolstvu, na vseh stopnjah pa do leta 2015.
- Zmanjšati **smrtnost otrok.**
 - Za dve tretjini zmanjšati stopnjo smrtnosti otrok do pet let.
- Izboljšati **zdravje mater.**
 - Za tri četrtine zmanjšati smrtnost mater.
- Nadaljevati z bojem proti virusu **HIV/AIDS, malariji in drugim boleznim.**

- Zaustaviti in obrniti trend širjenja virusa HIV/AIDS.
- Zaustaviti in obrniti trend razširjenosti malarije in drugih glavnih bolezni.
- Zagotoviti **trajnostni okoljski razvoj**.
 - Vključiti načela trajnostnega razvoja v politike in programe držav. Zaustaviti izgubo okoljskih virov.
 - Prepoloviti delež ljudi brez trajnega dostopa do varne pitne vode.
 - Do leta 2020 doseči znatno izboljšanje življenja za vsaj 100 milijonov prebivalcev slumov.
- Razviti **svetovno sodelovanje** za razvoj, vključno z nadaljevanjem razvoja odprtega **trgovinskega in finančnega sistema**.

Za uresničitev teh ciljev bo EU zlasti:

1) **povečala obseg pomoči**; 2) **izboljšala kakovost, skladnost in učinkovitost svoje pomoči**; 3) **izvajala strategijo EU o Afriki**; 4) **spodbujala preprečevanje konfliktov**; 5) **izvajala razvojno politiko EU** – Evropsko soglasje o razvoju; 6) zagotovila **uspešno dokončanje Razvojne agende iz Dohe** in njen prispevek k ciljem Deklaracije tisočletja (MDG) in trajnostnemu razvoju; 7) **izvajala GSP plus** (splošni sistem preferencialov); 8) zagotovila, da njeni **regionalni in dvostranski trgovinski sporazumi prispevajo k trajnostnemu razvoju**; 9) **podprla svetovni trajnostni razvoj**.

Ukrepi: izvajani in načrtovani

- Pospesevanje napredka v smeri uresničevanja razvojnih ciljev novega tisočletja, COM(2005) 132.
http://europa.eu.int/comm/development/body/communications/communications_en.htm
- Strategija EU za Afriko, COM(2005) 489.
http://europa.eu.int/comm/development/body/communications/docs/eu_strategy_for_africa_12_10_2005_en.pdf#zoom=100
- Financiranje učinkovitega razvoja in pomoči, COM(2005) 133
http://europa.eu.int/comm/development/body/communications/docs/communication_133_en.pdf
- Skladnost politike za razvoj, COM(2005) 134.
http://europa.eu.int/comm/development/body/communications/docs/communication_134_en.pdf
- Sklepi Sveta za splošne zadeve in zunanje odnose (GAERC): Razvojna politika Evropske unije „Evropsko soglasje“, na podlagi Sporočila COM(2005) 311.
http://europa.eu.int/comm/development/body/development_policy_statement/index_en
- Razvojna agenda iz Dohe. Poteka.
http://europa.eu.int/comm/trade/issues/newround/doha_da/index_en.htm
- Dvostranski in regionalni trgovinski sporazumi (kot na primer sporazumi o gospodarskem partnerstvu z državami AKP). Poteka.
http://europa.eu.int/comm/development/body/cotonou/index_en.htm
http://europa.eu.int/comm/trade/issues/bilateral/index_en.htm
- Izkoriščanje globalizacije – ukrepi.
http://europa.eu.int/comm/trade/issues/global/index_en.htm
http://europa.eu.int/comm/trade/issues/global/sia/index_en.htm
http://europa.eu.int/comm/trade/issues/global/csr/index_en.htm
- Izvajanje obveznosti EU s Svetovnega vrha o trajnostnem razvoju, Pobude EU v zvezi z vodo, Pobude EU v zvezi z energijo in desetletnim načrtom izvajanja o mednarodni trajnostni proizvodnji in porabi. Poteka.
http://europa.eu.int/comm/environment/wssd/index_en.html

- Mednarodni program EU o ukrepih v boju proti boleznim HIV/AIDS, tuberkuloza in malarija, 2007, COM(2004) 726.
http://europa.eu.int/comm/development/body/theme/human_social/pol_health3_en.htm

PRILOGA 3

PREGLED STRATEGIJE TRAJNOSTNEGA RAZVOJA EU ZA LETO 2005:
ZAČETNE OCENE IN PRIHODNJE USMERITVE

SPOROČILO KOMISIJE SVETU IN EVROPSKEMU PARLAMENTU
{COM(2005) 37}

Predgovor

Trajnostni razvoj je temeljni cilj Evropske unije. Hkrati je to tudi skupni izziv za naše partnerje po svetu, ki nas postavlja pred vprašanje, kako uskladiti gospodarski razvoj, socialno kohezijo, enakost med severom in jugom in varstvo okolja. Njegov pomen se kaže v Pogodbi EU in je povzet v ustavi, ki poziva Unijo, da si „*prizadeva za trajnostni razvoj Evrope, ki bo temeljil na uravnoteženi gospodarski rasti in stabilnosti cen, visoko konkurenčnem socialnem tržnem gospodarstvu, s ciljem polne zaposlitve in socialnega napredka, visoki ravni varstva okolja in izboljšanju kakovosti okolja*“.

S hitrimi demografskimi spremembami bodo v naslednjih desetletjih svetovni viri pod velikim in stopnjevanim pritiskom, najsi gre za podnebne spremembe, naravne vire, biotsko raznovrstnost ali prepad med revnim Jugom in bogatim Severom. Ukrepati moramo danes, če želimo v prihodnosti ohraniti občutljivo ekonomsko, socialno in okoljsko ravnovesje na Zemlji.

Na prihodnost Evrope lahko gledamo samo v tem svetovnem okviru. Evropska unija je vložila že veliko truda v spodbujanje trajnostnega razvoja znotraj in zunaj svojih meja. Z dejavnim pristopom lahko Evropska unija potrebo po varstvu okolja in socialni koheziji spremeni v priložnosti za inovacije, gospodarsko rast in nova delovna mesta. Ob pregledu strategije trajnostnega razvoja se spomnimo na naše zaveze, da bomo bolje opredelili strukturne spremembe, ki so potrebne v naših gospodarstvih in družbi, in pripravili pozitivno naravnan program dela, ki bo ta proces sprememb privedel do boljše kakovosti življenja za vse nas.

Unija mora za reševanje tega izziva sprejeti usklajene ukrepe in zagotoviti močno vodstvo, da bi našla rešitve, ki bodo dolgoročno izboljšale sedanje razmere za prebivalce v Evropi in drugod po svetu.

Zato se je Evropska unija na začetku tega tisočletja lotila priprave programa sprememb, da bi omogočila začetek premagovanja netrajnostnih ekonomskih, socialnih in okoljskih trendov. Leta 2000 je bil z Lizbonsko strategijo sprejet ambiciozen program gospodarskih in socialnih reform, da bi ustvarila zelo dinamično in konkurenčno gospodarstvo, temelječe na znanju. Leta 2001 je Evropski svet v Göteborgu odprl vrata široko zastavljeni strategiji za trajnostni razvoj, ki so ji leta 2002 v Barceloni dodali zunanjo razsežnost tik pred svetovnim vrhom Združenih narodov o trajnostnem razvoju poleti 2002. Vsakega od teh korakov so spremljali pomembni sklepi in ukrepi, da bi izpolnili sprejete zaveze. Kljub vsemu pa ni bil dosežen zadovoljiv napredek. Netrajnostni trendi se še vedno niso začeli obračati in mednarodna ogroženost zaradi njih je še vedno visoka.

Sedaj ko je z delom začela nova Komisija in je bil izvoljen novi Evropski parlament, je pravi trenutek za oceno napredka in pospešitev sprememb.

Storjeni so bili prvi koraki. Komisija je s predlaganjem strateških ciljev za Evropsko unijo za naslednjih pet let ponovno potrdila svojo zavezo trajnostnemu razvoju. V srednjeročnem pregledu Lizbonske strategije je pravkar predlagala, da bi lahko prenovljena lizbonska agenda postala naša strategija za rast in delovna mesta, kar bi nam omogočilo, da bolj dinamično gospodarstvo uporabimo kot gonilo, ki bo poganjalo naše velike socialne in okoljske ambicije. Tako Lizbonska strategija ostaja bistven sestavni del vseobsegajočega cilja trajnostnega razvoja, ki je določen v Pogodbi: izboljšati blaginjo in življenjske razmere za

sedanje in prihodnje generacije po trajnostni poti. Kot je potrdila Komisija v srednjeročnem pregledu: „Lizbonska strategija in strategija trajnostnega razvoja prispevata k zagotavljanju tega cilja. Ker se vzajemno krepi, stremita k dopolnilnim ukrepom, uporabljata različne instrumente in dosega svoje cilje v različnih časovnih okvirih.“

Poleg tega pregled Lizbonske strategije danes spremlja tudi posodobljen socialni program EU, ki ga je uvedla Komisija. Ta program načrtuje politike, ki lahko pomagajo zagotoviti večjo povezanost celine in nadaljnji razvoj našega socialnega modela kot odziv na netrajnostne trende. Tako naš socialni program tudi sam prispeva k cilju trajnostnega razvoja.

To sporočilo je prvi korak Komisije pri pregledu strategije trajnostnega razvoja v letu 2005. To poročilo daje začetno oceno napredka, doseženega od leta 2001, in prikazuje številne prihodnje usmeritve, ki lahko vodijo pregled strategije trajnostnega razvoja, ki bo predstavljen v ločenem sporočilu Evropskemu parlamentu in Svetu kasneje v tem letu. To sporočilo temelji na razpravi v predhodnem letu, vključno z mnenjem Evropskega ekonomsko-socialnega odbora aprila lani in rezultati javnih posvetovanj, s katerimi je Komisija začela oktobra lani¹².

Evropska unija ima široko in dolgoročno vizijo svoje prihodnosti. Verjamemo v moč in temeljne vrednote našega dinamičnega evropskega modela. Zagotovili bomo, da bodo zadovoljene potrebe sedanjih in prihodnjih generacij. Ta temeljni cilj bo prisoten v vseh politikah Evropske unije. Trajnostni razvoj zahteva takojšnje ukrepanje. Evropska unija ima pristojnost, sposobnost in ustvarjalnost za izpeljavo potrebnih sprememb. Evropski in drugi državljani v svetu se lahko zanesejo na zavezo Evropske unije, da bo zagotovila trajnostno prihodnost za nas vse.

¹² Podrobnejši povzetek rezultatov teh nalog bo prikazan v delu 1 in 2 Delovnega dokumenta osebja Komisije SEK(2005) 225. Celotno poročilo Komisije o rezultatih posvetovanj bo v kratkem na razpolago na spletnih straneh http://europa.eu.int/comm/sustainable/pages/review_en.htm.

Del I: Trajnostni razvoj – Kaj vse vključuje?

1. Uvod

Trajnostni razvoj – zadovoljevati potrebe sedanje generacije, ne da bi prihodnjim zmanjšali zmožnost zadovoljevanja njihovih potreb – je temeljni cilj v skladu s Pogodbo EU¹³ in ustavo. Ta široki koncept je podlaga vseh politik, ukrepov in strategij Evropske unije ter zahteva, da se gospodarske, okoljske in socialne politike oblikujejo in izvajajo z medsebojnim dopolnjevanjem.

V vse bolj globaliziranem svetu je potrebno jasno politično vodstvo za spodbujanje **dinamičnega evropskega modela** za sedanjost in prihodnost. Komisija je trdno zavezana cilju trajnostnega razvoja in želi določiti konstruktiven načrt za spremembe. Naša prihodnost v Evropi in svetu zahteva dolgoročno vizijo in ukrepe pri vrsti politik. Po prepričanju Komisije je treba izboljšati blaginjo, solidarnost in varnost, da bi dosegli boljšo kakovost življenja za nas in prihodnje generacije. Potrebujemo gospodarsko rast in več delovnih mest ter čistejšo in bolj zdravo okolje. Potrebujemo bolj povezano družbo, v kateri se blaginja in priložnosti ponujajo vsem v Evropski uniji in izven nje. Potrebujemo več inovacij, raziskav in izobraževanja. Izpolniti moramo svoje skupne odgovornosti in obveze. Naša prihodnja blaginja in kakovost življenja sta odvisni od naše sposobnosti in pripravljenosti, da spremenimo svojo proizvodnjo in potrošniške vzorce ter ločimo gospodarsko rast od propadanja okolja.

Reševanje teh vprašanj ne more biti omejeno samo na Evropsko unijo. Trajnost je še vedno svetovni izziv. Zato je zelo pomembno pokazati vodilno vlogo Evrope na dveh povezanih poteh, notranji in zunanji. To zahteva celosten pristop in je posledica dejstva, da lahko z globalizacijo in vse večjo medsebojno odvisnostjo med različnimi vprašanji svoje glavne notranje prednostne naloge v celoti uresniči samo, če hkrati uspe tudi na svetovnem prizorišču. Prav tako je zelo pomembno, da zna Evropska unija v vseh svojih politikah upoštevati svoje svetovne obveze, če želi besede spremeniti v dejanja in ohraniti svojo verodostojnost kot svetovni voditelj na področju trajnostnega razvoja.

Čeprav traja mandat Komisije do konca 2009, je njena dolžnost, da pri oblikovanju politike gleda tudi dlje v prihodnost. Če želimo doseči svoje prihodnje cilje, ne smemo odlašati, temveč moramo začeti ukrepati takoj. Uresničevanje dolgoročne vizije zahteva, da se že sedaj določijo stvarni cilji, ki bodo usmerjali dolgoročne trende, in mehanizmi za njihovo izpolnjevanje. Ta Komisija je že potrdila, kako zelo pomembni so njeni osrednji strateški cilji blaginje, solidarnosti in varnosti za trajnostni razvoj¹⁴.

EU je prvič izrazila svojo zavezanost trajnostnemu razvoju junija 2001. Takrat je Evropski svet v **Göteborgu** na podlagi sporočila Komisije sprejel strategijo trajnostnega razvoja Evropske unije. Leta 2002 je Komisija predstavila drugo sporočilo¹⁵, ki je bilo usmerjeno na zunanjo razsežnost trajnostnega razvoja in ga je odobril Evropski svet v **Barceloni**. Ti

¹³ Člen 2 Pogodbe EU.

¹⁴ KOM(2005)12, 26.1.2005 : “Strateški cilji 2005-2009 - Evropa 2010: Partnerstvo za obnovo Evrope: blagostanje, solidarnost in varnost”.

¹⁵ KOM(2002) 82, 13.2.2002: „Do svetovnega partnerstva za trajnostni razvoj“.

besedili skupaj tvorita podlago za celovito strategiji trajnostnega razvoja Evropske unije. Komisija se je zavezala, da pregleda strategijo trajnostnega razvoja na začetku vsakega novega mandata Komisije. Pregled bo opravila leta 2005 na podlagi izkušenj v zadnjih štirih letih.

Prenovljena strategija trajnostnega razvoja bo morala prevzeti širši pristop s poudarkom na strukturnih gospodarskih spremembah, ki so potrebne za približevanje bolj trajnostni proizvodnji in potrošniškim vzorcem ter zadevajo netrajnostne trende. Prenovljena strategija bo z nadaljnjo krepitvijo novega pristopa k oblikovanju politik ponovno potrdila svoj trodimenzionalni pristop in zagotovila tudi polno vključitev in krepitev zunanjih vidikov trajnostnega razvoja. Poleg tega bo potrdila zavezo, dano v predlogu finančne perspektive 2007-2013, da bo trajnostni razvoj vodilno načelo politik Evropske unije.

2. PRISTOP EVROPSKE UNIJE K TRAJNOSTNEMU RAZVOJU

Strategija trajnostnega razvoja ima naslednje elemente:

Najprej določi **široko predstavo o tem, kaj je trajnostno**. Osnovno sporočilo strategije je, da morajo biti gospodarska, socialna in okoljska razsežnost trajnosti na koncu usklajene in se med seboj krepiti: „Trajnostni razvoj daje Evropski uniji pozitivno dolgoročno vizijo družbe, ki je pravičnejša in v kateri cveti blaginja, ter obljublja čistejšo, varnejšo in bolj zdravo okolje – družbo, ki nudi kakovostnejše življenje za nas, naše otroke in vnuke.“¹⁶ Treba se je v celoti zavedati pomena in medsebojne povezave med temi tremi stebri trajnostnega razvoja.

Drugi in verjetno najbolj ambiciozni del strategije si prizadeva **izboljšati način oblikovanja politik**, pri čemer se usmerja na izboljševanje skladnosti politik in ozaveščanja ljudi o možnih kompromisih med nasprotujočimi si cilji, da bi lahko politične sklepe sprejemali na podlagi poznavanja ustreznih informacij. To pomeni, da je treba skrbno proučiti njihove celotne učinke, vključno s posledicami neukrepanja, zlasti z oceno zgodnjega učinka, in pošiljati trgu prave signale s postavljanjem pravih cen. Poleg tega morajo oblikovalci politik Evropske unije upoštevati svetovni položaj in dejavno spodbujati skladnost med notranjimi in zunanjimi politikami. Za podpiranje sprememb, potrebnih za trajnostni razvoj, je treba vlagati v znanost in tehnologijo. Nov pristop k oblikovanju politik končno zahteva tudi izboljšanje obveščanja ter vključevanje državljanov in podjetij.

Tretje, strategija obravnava omejeno število **trendov, ki očitno niso trajnostni**, kot so vprašanja podnebnih sprememb in uporabe energije, ogrožanja javnega zdravja, revščine in socialne izključenosti, starajoče se družbe, upravljanja z naravnimi viri, rabe zemljišč in prometa.

Nazadnje, mednarodna razsežnost se razširi na nekatere mednarodne cilje in se usmeri na prednostne cilje, opredeljene v prispevku Evropske unije k svetovnemu vrhu o trajnostnem razvoju (WSSD). Ti so izkoriščanje globalizacije, trgovina za trajnostni razvoj, boj proti revščini, socialni razvoj, trajnostno upravljanje z naravnimi in okoljskimi viri, izboljšanje skladnosti med politikami Evropske unije, boljše upravljanje na vseh ravneh in financiranje trajnostnega razvoja.

¹⁶ KOM (2001) 264. „Trajnostna Evropa za boljši svet: Strategija Evropske unije za trajnostni razvoj“, stran 2.

3. ČEMU PREGLED?

Komisija se je že zavezala, da bo na začetku vsakega novega mandata pregledala strategijo. To je nedavno pozdravil tudi Evropski svet junija in novembra 2004. Številna dogajanja pa še povečujejo potrebo po tem pregledu:

- poslabšanje netrajnostnih trendov, zlasti vse večji pritisk na naravne vire, biotsko raznovrstnost in podnebje, vztrajna neenakost in revščina ter vse večje gospodarske in socialne težave zaradi staranja prebivalstva;
- nezadovoljivi gospodarski rezultati Evrope skupaj z novimi konkurenčnimi pritiski, ki jih povzročata globalizacija in prodiranje na novo industrializiranih držav (kot so Kitajska, Indija in Brazilija), ki naznanjajo povečano gospodarsko konkurenco in možne spremembe v strukturah nacionalne proizvodnje, ki na svetovni ravni vplivajo na trajnostni razvoj.;
- nove mednarodne obveze in pogajanja, ki bi lahko prispevala k svetovnemu trajnostnemu razvoju, je treba uskladiti s povečanim prizadevanjem za izvajanje (kot je razvojna agenda iz Dohe, načrt izvedbe iz Johannesburga, vzpostavljen na svetovnem vrhu o trajnostnem razvoju, zaveze iz Monterreyja o financiranju razvoja in razvojni cilji tisočletja);
- nove grožnje varnosti, kot so terorizem (napada 11. septembra 2001 in 11. marca 2004); naravne nesreče (poplave) in zdravstvene grožnje (na primer SARS) so vzbudile večji občutek ranljivosti med prebivalstvom. Poleg tega se vse bolj zavedamo, da je treba sprejeti ukrepe proti organiziranemu kriminalu, korupciji in rasizmu;
- nenazadnje, pregled bi moral upoštevati širitev Evropske unije na 25 držav članic, opredelitev nacionalnih strategij trajnostnega razvoja v večini držav članic in povečano sodelovanje lokalnih in regionalnih organov.

4. OCENJEVANJE NAPREDKA

Izvajanje strategije sicer napreduje, vendar pa takojšnjih rezultatov ne moremo pričakovati in bo očitno treba opraviti še veliko dela. Ne kaže, da bi se večina dejavnikov, ki ogrožajo trajnostni razvoj, kaj spremenila. Zato jim je treba še naprej posvečati nujno in neprestano pozornost. Napredek je podrobneje opisan v Delovnem dokumentu osebja Komisije¹⁷, tu pa je poudarek na pomembnejših dogajanjih.

– **Spreminjanje načina oblikovanja politik.** Leta 2001 je bil uveden „nov način oblikovanja politik“, da bi se jih bolj uskladilo in bi se ustvarili pravi pogoji za spodbujanje trajnostnega razvoja.

Izboljšanje skladnosti politik

Osrednji cilj je vključevanje številnih horizontalnih načel pogodb v vse politike Evropske unije. Primer takega ukrepa EU je „cardifski proces“, ki spodbuja vključevanje okoljskih vprašanj v sektorske politike. Vendar pa je prva ocena cardifskega procesa leta 2004 pokazala, da je bil napredek do sedaj omejen.

¹⁷ SEK(2005) 225.

Leta 2003 je bil v Komisiji uveden nov mehanizem za ocenjevanje učinkov kot instrument, ki bo pomagal izboljšati skladnost politik. Z njim naj bi se celostno ocenjevalo gospodarske, okoljske in socialne učinke glavnih predlogov za politike, pa tudi bolj izrecno določalo kompromise med nasprotujočimi si cilji. Do danes je Komisija opravila več kot 50 ocen učinka najrazličnejših politik, od predlogov za direktivo o ponovnem zavarovanju do usmeritev politike o skupni tržni ureditvi za sladkor in financiranja Nature 2000. Na zunanji strani so začeli opravljati študije učinka trajnosti na vseh večjih trgovinskih pogajanjih.

Razvijanje odprte metode usklajevanja

Odprta metoda usklajevanja je lahko zelo učinkovit instrument za spodbujanje izmenjav dobre prakse, vključevanje in spodbujanje interesnih skupin ter pozivanje držav članic, naj sprejmejo bolj strateški in celovit pristop ter oblikujejo učinkovitejše politike. Komisija in države članice so se tako na primer dogovorile o skupnih ciljih in skupnih kazalnikih na področjih socialne vključenosti in pokojnin. Večina držav članic si je zastavila količinske cilje za zmanjševanje revščine in socialne izključenosti.

Določanje pravih cen in pobud

Zagotavljanje, da tržne cene družbi pokažejo dejanske stroške gospodarskih dejavnosti, bo spodbudilo spremembe v proizvodnji in potrošniških vzorcih. Pri tem so lahko tržno zasnovani instrumenti, kot so okoljski davki, sheme trgovanja z emisijami in subvencije učinkovito dopolnilo tradicionalnih regulativnih ukrepov. Na tem področju je bil na ravni EU v zadnjih letih dosežen napredek, vendar je odločanje včasih še vedno težko, zlasti v zvezi z obdavčevanjem zaradi zahteve po soglasju v Svetu. Med primeri, v katerih je Evropska unija uporabila tržno zasnovane instrumente, sta direktiva o davku na energijo iz leta 2003, ki sistem Skupnosti o minimalnih davčnih stopnjah razširja z mineralnih olj na druge energente, in shema EU trgovanja z nadomestili za emisije toplogrednih plinov, ki se uporablja od leta 2005, da bi pomagala doseči kjotske cilje zmanjševanja emisij.

Naložbe v znanost in tehnologijo

Napredek pri osvajanju znanj in tehnologiji je izredno pomemben za dosego ravnotežja med gospodarsko rastjo ter socialno in okoljsko trajnostjo. Izkoristiti je mogoče številne sinergije med inovacijami za kakovost in storilnostjo ter inovacijami za optimizacijo porabe energije, odpadkov in varnosti. Energetsko učinkovitejši stroji na primer porabljajo manj naravnih virov in izpuščajo manj plinov. Naložbe v novo tehnologijo bodo ustvarile tudi več delovnih mest in gospodarsko rast. Dejavnost EU na tem področju vključuje prizadevanja za trajnostni razvoj v okviru šestega okvirnega programa za raziskave in tehnološki razvoj. Akcijski načrt za okoljske tehnologije spodbuja tehnološke platforme o vodiku in gorivnih celicah, spreminjanju svetlobne energije v električno, trajnostni kemiji, oskrbi z vodo in sanitaciji. EU tudi spodbuja uporabo tehnologij, ki vplivajo na naše socialne sisteme, na primer zdravstvene sisteme¹⁸.

Informiranje ter spodbujanje državljanov in podjetij

Civilna družba in zasebni sektor imata pomembno vlogo v trajnostnem razvoju. Na ravni EU je bilo sprejetih več pobud za spodbujanje aktivnega vključevanja teh skupin ter za izboljšanje

¹⁸ Glej primer nedavno sprejetega e-zdravstvenega akcijskega načrta: omogočiti boljše zdravstveno varstvo evropskim državljanom – akcijski načrt za evropsko e-zdravstveno področje, KOM(2004)356.

posvetovalnih postopkov in mobilizacijo interesnih skupin. Komisija je med drugim sprejela minimalne standarde za posvetovanja z interesnimi skupinami in izboljšala informacije o odločanju v zvezi z okoljem in sodelovanje pri tem odločanju. Sprejela je tudi razne pobude za spodbujanje socialne odgovornosti gospodarskih družb.

- Netrajnostni trendi

Podnebne spremembe in čista energija

V zadnjih sto letih se je temperatura v Evropi zvišala hitreje od svetovnega povprečja ($0,95^{\circ}\text{C}$ v Evropi v primerjavi z $0,7^{\circ}\text{C}$ v svetu); osem od devetih ledenikov se je začelo opazno taliti; ekstremni vremenski dogodki – kot so suše, vročinski vali in poplave – pa so pogostejši¹⁹. Da bi dvig temperature v svetu ostal pod ravno, ko lahko pride do nevarnih podnebnih sprememb, je treba povsod izrazito zmanjšati emisije toplogrednih plinov. Nekatere ocene škode, ki so jo povzročili ekstremni dogodki v letu 2002, kažejo na izgubo v višini 25 milijard eurov.²⁰ Zanesljiva in cenovno dostopna dobava energije še zdaleč ni samoumevna v državah v razvoju, kjer se dve milijardi ljudi zanašata na biomaso (les, odpadki itd.) kot na svoj glavni vir energije in 1,6 milijarde ljudi nima dostopa do elektrike.

Evropski program za podnebne spremembe (ECCP) je glavni nosilec ukrepov proti podnebnim spremembam v Evropi. V njem so zajete izredno pomembne pobude o energiji in nedavno vzpostavljena shema EU trgovanja z nadomestili za emisije toplogrednih plinov, ki se je začela uporabljati 1. januarja 2005. EU spodbuja tudi številne ukrepe, ki prispevajo k reševanju vprašanja podnebnih sprememb prek svojih regionalnih skladov. Čeprav najnovejši podatki kažejo, da je EU 15 do leta 2002 zmanjšala emisije toplogrednih plinov za 2,9 odstotka, je treba še veliko storiti, da bi bil dosežen cilj Kjotskega protokola, tj. 8-odstotno zmanjšanje od ravni leta 1990 v obdobju 2008-2012. Evropska unija ima na mednarodni ravni še vedno vodilno vlogo pri spodbujanju ratifikacije Kjotskega protokola in pri izpolnjevanju obvez, ki so bile sprejete leta 2002 na svetovnem vrhu o trajnostnem razvoju v Johannesburgu. Na tem področju se je Evropska unija zavzemala za uporabo obnovljivih energij v svetu in sicer prek Koalicije o obnovljivi energiji iz Johannesburga. Pobuda EU za energijo je prispevek k svetovnemu vrhu o trajnostnem razvoju, ki si prizadeva olajšati dostop do ustreznih, trajnostnih in cenovno dostopnih energijskih storitev na podeželju, v predmestjih in mestih.

V Evropi so se ponovno zavezali, da bodo skušali doseči stvarni napredek pri energetske učinkovitosti z novo Pobudo o energetske učinkovitosti.

Javno zdravje

Javno zdravje v EU je od leta 2001 vse bolj ogroženo. Bolezni, povezane z načinom življenja in kronične bolezni se zelo hitro širijo v svetu, pri čemer se je najbolj povečala debelost (10-40 % povečanje v zadnjih desetih letih v večini držav EU). Epidemija HIV/AIDS je v svetu dosegla najvišjo raven okuženih do sedaj (39,4 milijona), delež na novo prijavljenih okužb s HIV v Evropi se je od leta 1996 več kot podvojil. Pogostejši stiki in večja mobilnost v svetu so prek nalezljivih bolezni, kot sta ptičja gripa in SARS, povečali posledice zdravstvene ogroženosti. Nova zdravstvena grožnja je bioterorizem. V državah v razvoju se je trend

¹⁹ Poročilo EGP „Učinki podnebnih sprememb v Evropi“, avgust 2004.

²⁰ Münchener Rück, oddelek za raziskave tveganj Geo, januar 2004.

nedavnega izboljšanja zdravja in razvoja obrnil in širjenje najpogostejših prenosljivih bolezni resno ogroža njihov razvoj v prihodnosti. Po ocenah Svetovne zdravstvene organizacije (WHO) nezdravo okolje vsako leto povzroči smrt več kot petih milijonov otrok v svetu.

Politični ukrepi, sprejeti od leta 2001 dalje, vključujejo financiranje raziskav genoma za boj proti odpornosti proti antibiotikom, ustanovitev skupnega nadzora EU in mrež zgodnjega opozarjanja za prenosljive bolezni, sprejetje predloga za nov ureditveni okvir EU za kemične snovi (REACH), sprejetje Evropskega akcijskega načrta za okolje in zdravje 2004-2010 ter ustanovitev Evropske agencije za varno hrano (EFSA) in Evropskega centra za prenosljive bolezni (ECDC).

Na mednarodni ravni se je financiranje EU boja proti boleznim, kot so HIV/AIDS, tuberkuloza in malarija, opazno povečalo. Dani so bili prispevki za znižanje cen osnovnih farmacevtskih izdelkov v državah v razvoju.

Revščina in socialna izključenost

Revščina in socialna izključenost sta vse večji problem. V Evropski uniji okrog 15 % prebivalcev živi na robu revščine zaradi prenizkih dohodkov. Zlasti zaskrbljujoče so razmere v nekaterih novih državah članicah. Drugi zaskrbljujoči trendi so prenos revščine in izključenosti na naslednje generacije in nesorazmerno velika obremenitev nekaterih podskupin prebivalcev (na primer brezposelni, samski starši, invalidi, narodnostne manjšine). V svetu 2,8 milijarde od 6 milijard prebivalstva živi z manj kot 2 euroma na dan.

Države članice Evropske unije so se dogovorile, da bodo uskladile svoje politike za boj proti revščini in socialni izključenosti s postavitvijo skupnih ciljev, pripravo nacionalnih akcijskih načrtov ter ocenjevanjem teh ciljev in načrtov z uporabo skupnih kazalnikov za spremljanje napredka. Evropska komisija podpira ta proces usklajevanja. Financiranje Evropske regionalne politike tudi prispeva k temu cilju, na primer z naložbami v izobraževanje, usposabljanje in lokalno zaposlovanje.

Za reševanje tega vprašanja na svetovni ravni si je razvojna politika EU za glavni cilj postavila občutno zmanjšati revščino in jo na koncu odpraviti. Sprejeti so bili različni ukrepi v okviru novega svetovnega partnerstva za odpravo revščine in trajnostni razvoj, sklenjeni na sestankih na vrhu v Dohi, Monterreyju in Johannesburgu.

Starajoča se družba

Napovedano je, da se bo rast prebivalstva v Evropski uniji ustavila, upadajoče in starajoče se delovno prebivalstvo pa bo moralo podpirati vse več starih prebivalcev. Po napovedih se bo delež odvisnih starejših prebivalcev zvišal s 24 % leta 2004 na 47 % leta 2050.

Daljša življenjska doba je sicer velik dosežek, vendar se ob starajoči družbi v Evropi postavljajo vprašanja trajnosti, ki jih je treba obravnavati. Niti preseljevanje niti hitro zvišanje stopenj rodnosti v naslednjih dveh desetletjih ne moreta več ustaviti strmega zvišanja deleža starejših v prebivalstvu.

Komisija sodeluje z državami članicami pri posodabljanju sistemov socialne zaščite za zagotovitev njihove nadaljnje finančne trajnosti in socialne ustreznosti. Ukrepi vključujejo tudi podaljšanje delovne dobe starejših delavcev. Na Evropskem svetu v Barceloni sprejet cilj je, da bi do leta 2010 delalo 50 odstotkov prebivalcev v starosti od 55 do 64 let, in da se do

istega leta za pet let zviša delovna doba. Poleg obravnave finančne plati vprašanja je treba izboljšati tudi zdravstvene sisteme, da bi lahko zadovoljili pričakovano povpraševanje vse več starejših po zdravstvenih storitvah, pri čemer je zlasti pomembno, da bi olajšali njihov dostop do zdravstvenega varstva. Unija na tem področju spodbuja strukturirano sodelovanje in izmenjavo dobre prakse.

Upravljanje z naravnimi viri

Hitra rast prebivalstva pomeni, da bo do leta 2010 na Zemlji 400 milijonov ljudi več kot danes, ki bodo živeli predvsem v mestih. V svetu, v katerem je vse več „soodvisnosti“, ne moremo več proizvajati in porabljati kot zdaj. Ogrožena je biotska raznovrstnost. V svetu je 15 500 vrst rastlin in živali, ki jim grozi izumrtje. V zadnjih desetletjih so dobesedno vse vrste ekosistemov in druge vrste utrpeli velike izgube (živali, rastline, gozdovi, pitna voda, rodovitna zemlja itd). Pitna voda je še en dragocen naravni vir, ki je ogrožen. Kritično stanje vode v svetu ogroža življenje, trajnostni razvoj ter končno tudi mir in varnost.

Politični ukrepi, s katerimi naj bi do leta 2010 dosegli cilj EU, da se zaustavi izguba biotske raznovrstnosti, vključujejo reformo skupne kmetijske politike in skupne ribiške politike ter ustanovitev mreže Natura 2000. V pripravi je sporočilo o zaustavitvi izgube biotske raznovrstnosti do leta 2010. Ukrepi za povečano učinkovitost virov vključujejo direktivo EU o odpadni električni in elektronski opremini ter sporočila Komisije o celoviti politiki ravnanja s proizvodi. V obdobju 2000-2006 Evropska unija razpolaga tudi z visokimi denarnimi zneski iz strukturnih skladov in kohezijskega sklada za sofinanciranje naložb v podporo okoljskim infrastrukturam ter obnovi in vzdrževanju industrijskih, mestnih in naravnih območij.

Mednarodne pobude vključujejo pobudo EU za zaščito voda – „Voda za življenje“ – kot nadaljevanje teme svetovnega vrha o trajnostnem razvoju. EU ima tudi vodilno vlogo na Konvenciji o biotski raznovrstnosti in sodeluje pri vzpostavljanju desetletnega okvira programov o trajnostni porabi in proizvodnji.

Raba zemljišč in promet

Kljub cilju, da se vprašanje prometa loči od rasti BDP, število prometnih sredstev narašča hitreje kot BDP. To vpliva na različna področja, od prometnih zastojev in zdravstvenih težav, ki jih povzročajo onesnaževalci zraka, do povečanih emisij CO₂, ki ovirajo cilje EU glede podnebnih sprememb.

EU je sprožila številne pobude za politike, da bi omejili neugodne učinke rasti prometa. Spodbuja preusmeritev s cestnega prevoza na prevozna sredstva z manjšim vplivom na okolje, kot so „čisti“ avtobusi (manj izpušnih plinov), ladje in vlaki. Komisija je še predlagala, da države članice uvedejo zaračunavanje uporabnine za infrastrukturo, da bi zmanjšale povpraševanje po prevoznih sredstvih, s tem bi namreč vzpostavile razmere, v katerih cene, ki jih plačajo uporabniki prevoznih sredstev, kažejo polne stroške družbi (na primer direktiva o euro vinjeti), vendar je izvajanje tega za zdaj omejeno. Kljub povečanemu povpraševanju in obsegu prometa z druge strani je bil dosežen velik napredek v tehnologiji vozil in goriva, ki so ga vzpodbudile zakonodaja in pobude Evropske unije. Nenazadnje, spodbujajo se ukrepi za izboljšanje mestnega okolja in upravljanja z rabo zemljišč, na primer s programom EU strukturnih skladov „Urban II“ in okvirnim raziskovalnim programom. Komisija pripravlja tudi tematsko strategijo o mestnem okolju, ki bo objavljena leta 2005.

Zunanji vidiki trajnostnega razvoja

Poleg zgoraj navedenih netrajnostnih trendov spodbujanje trajnostnega razvoja na svetovni ravni med drugim vključuje naslednje ukrepe Evropske unije:

Izkoriščanje globalizacije

Globalizacija je nov okvir, v katerem je treba doseči trajnostni razvoj. Globalizacija sicer lahko precej spodbudi trajnostni razvoj, vendar so njene prednosti prepogosto neenakomerno razporejene med državami in po njih samih, zakonsko neurejeno povezovanje pa lahko negativno vpliva na okolje in družbo kot celoto.

Evropska unija spodbuja usklajen in celosten pristop do vprašanj v zvezi z globalizacijo v Svetovni trgovinski organizaciji (STO), mednarodnih finančnih ustanovah (IFI) in v organih Združenih narodov. Okrepiti želi tudi pomembni organi, kot je na primer Mednarodna organizacija dela.

Za učinkovito in uravnoteženo vključevanje držav v razvoj v svetovno gospodarstvo so izredno pomembna potekajoča pogajanja Svetovne trgovinske organizacije (STO) in razvojna agenda iz Dohe. Od leta 2002 Evropska unija pri pogajanjih razvojne agende iz Dohe pri številnih pogajalskih vprašanjih dosledno sledi svojim ciljem glede spodbujanja splošnega svetovnega trajnostnega razvoja. Ker je treba dejavno podpirati prizadevanja držav v razvoju za vključitev v svetovni trgovinski sistem, je bil program pomoči za trgovino (TRA) določen kot eno od prednostnih področij za razvojno sodelovanje Evropske unije, vidik TRA pa se je vključil v vse ustrezne ravni odločanja o načinu dodeljevanja sredstev.

Poleg tega je EU po svetovnem vrhu o trajnostnem razvoju dosegla pomemben napredek na področju izvajanja podpornih ukrepov v zvezi s trgovinsko politiko zunaj področja dejavnosti razvojne agende iz Dohe, med drugim s prizadevanjem, da se vsebinski element o trajnostnem razvoju vključi v vsa tekoča ali prihodnja dvostranska ali regionalna pogajanja.

Boljše upravljanje na svetovni ravni

Dobro upravljanje in spodbujanje demokracije sta bistvena dejavnika pri doseganju razvojnih ciljev tisočletja. Deklaracija novega tisočletja navaja, da je ustvarjanje okolja, ki prispeva k razvoju in odpravi revščine, med drugim odvisno od dobrega upravljanja v vsaki državi, dobrega upravljanja na mednarodni ravni in preglednosti finančnih, denarnih in trgovinskih sistemov.

Komisija v Sporočilu o upravljanju in razvoju obravnava vprašanja institucionalnega usposabljanja, dobrega upravljanja in pravne države, pri čemer glavno pozornost namenja institucionalnemu usposabljanju in dialogu o upravljanju v razmerah, ki se razlikujejo po državah. V vseh obstoječih sporazumih o mednarodnem in regionalnem sodelovanju in instrumentih politike so očitna prizadevanja za spodbujanje trajnostnega razvoja. Poleg tega je bilo okrepljeno mednarodno upravljanje za trajnostni razvoj v središču prizadevanj Evropske unije za razvoj učinkovite večstranskosti.

- Financiranje razvoja

Za doseg razvojnih ciljev tisočletja so potrebna finančna sredstva. Vendar je cilj Združenih narodov, da se zagotovi 0,7 % bruto nacionalnega dohodka (BND) za uradno razvojno pomoč (ODA), še vedno daleč od izpolnitve.

Evropska unija je opredelila svoj prispevek k „procesu financiranja razvoja“ v osmih izrecnih zavezah, ki jih je odobril Evropski svet v Barceloni 14. marca 2002. Najnovejše poročilo o spremljanju napoveduje, da bo obseg pomoči v razširjeni Evropski uniji (25 držav članic) skupno presegel vmesni cilj 0,39 odstotka ODA/BND in do leta 2006 dosegel 0,42 odstotka BND za uradno razvojno pomoč, kar je ocenjeno na 38,5 milijarde eurov. Skupna višina dodatnih virov, zbranih med letoma 2002 in 2006, je 19 milijard eurov.

Del II: Odziva na izzive

5. PRIHODNJE USMERITVE

Izzivi so še vedno prisotni, zato mora Evropa ne samo izpolniti svojo zavezanost dolgoročni agendi za trajnostni razvoj in višji kakovosti življenja, ampak mora najti tudi načine za učinkovitejše reševanje teh izzivov.

5.1. Potrditi temeljna načela strategije trajnostnega razvoja Evropske unije

V predgovoru sta razložena koncept trajnostnega razloga in dopolnjevanje med strategijo trajnostnega razvoja in Lizbonsko strategijo.

Pregled bo potrdil tudi bistveno **trodimenzionalno naravo** trajnostnega razvoja kot temelja strategije, tj. razvoja, ki se ga lahko doseže samo, če skupaj napredujejo ekonomska rast, socialna vključenost in varstvo okolja v Evropi in drugod po svetu.

Pregled bo upošteval tudi prispevek Evropske unije k svetovnemu trajnostnemu razvoju na dva načina: prvič, z obravnavanjem mednarodnih vidikov šestih netrajnostnih trendov, ki jih obravnava strategija; drugič, z vključevanjem v strategijo zunanjih politik EU, ki prispevajo k svetovnemu trajnostnemu razvoju. S tem bo Evropska unija ponovno potrdila in okrepila svojo obvezo, da bo prevzela vodilno vlogo pri uresničevanju agende trajnostnega razvoja na svetovni ravni.

5.2. Potrditi nov pristop k oblikovanju politik in skladnosti politik

Pregled bo ponovno potrdil „**nov pristop k oblikovanju politik**“ kot glavno sredstvo, ki bo postavilo trajnostni razvoj v središče oblikovanja politik Evropske unije. Zlasti bo prihodnja strategija EU trajnostnega razvoja še okrepila različne sestavne dele agende EU za boljšo pravno ureditev, vključno z oceno učinkov, posvetovanji interesnih skupin in poenostavitvijo zakonodaje.

To pomeni, da se bo nadalje spodbujalo oblikovanje trajnostne in stroškovno učinkovite politike, vključno z učinkovitejšim izvajanjem uravnoteženega mehanizma, tj. ocene učinka, ki zajema nove pobude za notranje in zunanje politike Komisije. Poleg tega se bodo študije ocene trajnostnega učinka tudi v prihodnje uporabljale pri velikih trgovinskih sporazumih. Ta metoda je bila sicer izboljšana ob upoštevanju prvih izkušenj²¹, vendar se bodo še naprej dejavno iskali možni načini njenega nadaljnjega izboljšanja, zlasti glede na gospodarske, socialne in okoljske vidike trajnostnega razvoja. Komisija namerava v zvezi s tem tudi izboljšati posvetovanja z interesnimi skupinami o politikah Evropske unije. Poleg tega bo treba še upoštevati, kako pomembno je zagotoviti ustrezno nadgradnjo medinstitucionalnega sporazuma²² z Evropskim parlamentom in Svetom (na primer, Evropski parlament in Svet morata uporabljati ista načela in standarde ocene učinkov tudi pri oceni učinkov večjih sprememb predlogov Komisije).

²¹ Ref. Ocena učinka: Naslednji koraki – v podporo konkurenčnosti in trajnostnemu razvoju, SEK(2004) 1377, 21.10. 2004.

²² Medinstitucionalni sporazum o boljšem sprejemanju zakonodaje, UL C 321, 31.12.2003, str.1.

Nov pristop vključuje tudi **odprto metodo sodelovanja**, zlasti na področjih socialne vključenosti, dostopa do trga dela in socialne zaščite, kjer ima ta metoda pomembno vlogo pri posodabljanju sistemov socialne zaščite.

V okviru novega pristopa k oblikovanju politik bo Komisija še naprej spodbujala uporabo **tržno zasnovanih instrumentov**, da bi družbi pokazala dejanske stroške uporabe virov in kako ta uporaba vpliva na okolje. Države članice bodo tako na primer pozvane, da poskusijo davčno breme preusmeriti na dejavnike, ki škodujejo okolju in ne na delo. Pregled bo tudi še bolj poudaril pomen naložb v **znanost in tehnologijo** za trajnostni razvoj. Možna sredstva za spodbujanje ekoloških inovacij vključujejo raziskovalne programe Evropske unije, politiko inovacij Komisije in javno naročanje. Spodbujala se bo tudi izmenjava informacij med zunanjimi partnerji o trajnostnih raziskavah, znanosti in tehnologiji.

5.3. Še naprej posvečati pozornost glavnim netrajnostnim trendom in podrobneje proučiti povezave med netrajnostnimi trendi

Strategija se bo s tem pregledom še naprej posvečala **glavnim trendom, ki ogrožajo trajnostni razvoj**. Veliko teh trendov se da odpraviti le z dolgoročnim stalnim ukrepanjem in vključevali bodo velike strukturne spremembe v delovanju naših družb in gospodarstev. Vendar pa to kratkoročno ne bi smelo biti izgovor za odlaganje ukrepov.

Pregled bo torej vključeval **temeljito oceno netrajnostnih trendov, zajetih v sedanji strategiji**, z namenom opredeliti cilje in ukrepe za prihodnost. Prednostna področja, opredeljena leta 2001, bi bilo treba tudi uskladiti z mednarodnimi obvezami, ki jih je Evropska unija sprejela na svetovnem vrhu o trajnostnem razvoju, konferenci Združenih narodov za financiranje razvoja, z Deklaracijo ZN za novo tisočletje ter z drugimi podobnimi večstranskimi sporazumi in obvezami, ki jih je sprejela. Poleg tega bodo ta področja na novo opredeljena, da bi odrazila pristop desetih novih držav članic k Evropski uniji – in nadaljnjo širitev, ki se pričakuje v ne tako daljni prihodnosti – kar je dodaten preskus sposobnosti EU za reševanje netrajnostnih trendov. V tem smislu bo pregled raziskal tudi morebitno dodajanje omejenega števila novih ali do takrat neobravnavanih trendov, vključno z gospodarsko netrajnostnimi trendi.

Nenazadnje bo pregled več pozornosti posvečal **odkrivanju medsebojnih povezav med izbranimi netrajnostnimi trendi**. Prizadeval si bo čimbolj povečati sinergije in zmanjšati kompromise. Na primer, s spodbujanjem preusmeritve od cestnega k železniškemu prometu se lahko hkrati zmanjšajo emisije toplogrednih plinov in prometni zastoji (ustvarjanje razmer, v katerih so pozitivni učinki vidni na več področjih). Še en primer ustvarjanja takih razmer je prikazati, kako bi naložbe v osnovne tehnološke spremembe lahko privedle do večje konkurenčnosti ter hkrati izboljšale kakovost okolja in socialno kohezijo.

5.4. Postaviti cilje in mejnike

Pristop v strategiji iz leta 2001 je bil opredeliti srednjeročne glavne cilje v zvezi z vsakim od netrajnostnih trendov in opredeliti številne ukrepe, namenjene reševanju teh trendov. Pregled bo potrdil potrebo po jasnejših ciljih in rokih za njihovo izpolnitev, ker bo s tem pozornost usmerjena na ukrepe na prednostnih področjih in se bo lahko spremljal napredek.

Čeprav ti trendi povzročajo dolgoročne težave, ki bodo potrebovale dolgoročne rešitve, se lahko samo s postavljanjem jasnih vmesnih ciljev in spremljanjem napredka zagotovi, da gre

družba v pravo smer. Postavljanje dolgoročnih ciljev torej ne sme postati izgovor za odlaganje ukrepov.

Prenovljena strategija torej predstavlja nove glavne cilje za vsakega od netrajnostnih trendov in postavlja vmesne mejnike, ki bodo Evropski uniji omogočili spremljanje dejanskega napredka. Operativni cilji in akcijski načrti bodo opredeljeni v ustreznih notranjih in zunanjih sektorskih politikah, ki bodo tudi glavni nosilci izvajanja in spremljanja pobud za politike, vključno z mednarodnimi obvezami, sprejetimi v Deklaraciji novega tisočletja in na sestankih na vrhu v Barceloni in Monterreyu.

5.5. Zagotoviti učinkovito spremljanje

Sklep iz Göteborga, da se zagotovi letno spremljanje strategije na spomladanskih evropskih svetih, ni izpolnil pričakovanj. V pregledu bo pripravljen okrepljen sistem poročanja. Usmeril se bo na kratkoročno in srednjeročno izpolnitev ciljev strategije, z združevanjem in poenostavljanjem sedanjih poročil o vprašanih trajnostnega razvoja, kolikor bo to mogoče. Natančnejše bodo razložene tudi institucionalne odgovornosti (zlasti vlogi Evropskega sveta in Evropskega parlamenta) v procesu spremljanja.

Spremljanje se bo izvajalo zlasti na podlagi kazalnikov trajnostnega razvoja, ki jih je razvila Komisija. Ti bodo med drugim temeljili na različnih kazalnikih, razvitih v procesih sektorske politike, in na že opravljenih sintezah teh procesov v nizu strukturnih kazalnikov, ki so spremljali približevanje ciljem, določenim v lizbonski agendi reform. Prav tako se bo več truda vložilo v razvijanje prihodnjih modelov, napovedi in dodatno zbiranje znanstvenih podatkov, da se omogoči učinkovitejše spremljanje.

5.6. Okrepiti lastništvo in izboljšati sodelovanje z javnimi in zasebnimi akterji na vseh ravneh

Potrebni so nadaljnji ukrepi, da se dvigne ozaveščenost ter da se spodbudi in vključi zainteresirane strani na vseh ravneh. Jasno je treba določiti, kdo je kdaj odgovoren za določene ukrepe in kdo bo nosil stroške. Zato bo Komisija proučila, kako oblikovati učinkovita partnerstva z industrijsko panogo, sindikati, nevladnimi organizacijami in interesi porabnikov, zlasti za razpravo o načinih zaustavljanja netrajnostnih trendov, opredeljenih v okviru pregleda.

Za spodbujanje trajnostnega razvoja bo treba bolj uskladiti evropske, svetovne, nacionalne, regionalne in lokalne pobude. Možni ukrepi bodo vključevali opredelitev skupnih prednostnih nalog pri vsakem glavnem cilju; začetek procesa vzajemnega učenja z državami članicami in/ali regijami; vzpostavitev mehanizmov za stalno izmenjevanje informacij o najboljši praksi.

Unija bo morala tudi pospešiti svoja prizadevanja za spodbujanje nadaljnjih ukrepov v drugih delih sveta, tj. v industrializiranih državah, državah na prehodu in državah v razvoju. Komisija si bo prizadevala razviti dialog o ciljih trajnostnega razvoja s partnerji zunaj Evropske unije, zlasti z upravami in civilno družbo v tretjih državah ter mednarodnimi in nevladnimi organizacijami, ki se posvečajo svetovnim vprašanjem.

6. NASLEDNJI KORAKI

Komisija vabi Evropski svet, Svet, Evropski parlament, države članice, regionalne organe in vse dele civilne družbe, da predložijo svoje pripombe o predlaganih usmeritvah za

strategijo trajnostnega razvoja. Prva priložnost za razpravo bo forum zainteresiranih strani, ki ga organizira Evropski ekonomsko-socialni odbor 14. in 15. aprila 2005. Pozneje v tem letu bo Komisija Uniji predstavila predlog za prenovljeno strategijo trajnostnega razvoja.